Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 20 май
ЖУМА
№ 113 (4.309).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

ХИРМОНГА БАРАКА

Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига 1.310 тонна кумуш тола етиштиришга аҳд қилган Сурхон воҳасининг пиллачилари мўл ҳосилни йиғиштириб, давлатга топширишга киришдилар.

Обод Саидовалар хонадонида пилла ҳосилини теришни Улуғой момо бошлаб бериши рамзий анъанага айланган. Бу йил ҳам ана шу таомил бузилмади. Ҳовлига мўътабар, пири бадавлат аянинг неваралари чеваралари, қўни-қўшнилар ҳам тўпланишди. Саксон тўққизинчи баҳорга қадам қўйган онахон ҳассага таянмасдан, уйидан чиқиб ипак қурти парвариш қилинган хоналарни кўздан кечириб келди. Сўнгра каттакон тут дарахти соясига тўшалган кўрпачага ўтириб, «Хирмонингиз баракали бўлсин, болаларим» деди. Ўн бир фарзандни тарбиялаб вояга етказаётган қизи Обод опа кумуш толага бурканган дастани биринчи бўлиб онасига узатди. Онахон дастадаги пиллаларни битталаб териб, тозалаб сўнгра саватга сола бошлади.

— Онамизнинг қўллари баракали, — дейди Обод Саидова. — Тўғри, барака аввало меҳнатда, 52 грамм ипак қуртини парваришлаб, ваъдага вафо учун ҳаммамиз ҳаловатни бир четга йиғиштириб тик оёқда туриб меҳнат қилдик. Ипак қурти тўртинчи уйқудан уйғонгач, ҳаммамиз барг етказиб беришдаги меҳнатимизни сўз билан ифодалаш қийин. Ҳар йили ипак қурти сўнгги ёшида олти-етти кун барг еярди. Бу йил ҳаво салқин келганлиги учун ҳам қуртларнинг иштаҳаси карнай бўлиб кетди: роса саккиз кун барг егач, пилла ўрай бошлади. Онамиз ана шу ташвишларимизнинг барисидан хабардор эканлар-да. «Обод, қурт баргни кўп еяпти, ҳосил бўлиқ бўлади, тарози босади», дедилар. Қари билганни пари билмас, деб шунга айтадилар-да. Ҳақиқатан ҳам пилла ўтган йилдагидан хийла бўлиқ.

Обод опа йигирма тўрт йилдан буён ипак қуртини парвариш қилиб давлатга сифатли хом ашё топшираяпти. Ўтган йили ҳам оила аъзолари қабул пунктига 240 килограмм аъло сифатли маҳсулот топшириб, 1.700 сўм даромад қилган эди. Жорий йилда уларнинг ваъдаси 270 килограмм кумуш тола етказиб бериш. Илғор пиллачилар қилинган меҳнат натижаси чакки бўлмаслигига ишонадилар.

РЕПОРТАЖ

Орадан ҳеч қанча вақт ўтмасидан ҳовли ўртасидаги сават ва идишлар пилла билан лиммо-лим бўлди. Ҳозиргина дасталардан териб олинган оппоқ пилла кўзларни ҳам қувонтиради, ҳам қамаштиради.

Обод опанинг қўшнилари Донохол Шобердиева, Зулхумор Хўжамқулова, Раъно Мирзаева, Ўғилшод Мусурмонқуловалар ҳам ҳосилни териб олишда ҳашарга келишган.

— Бошқа соҳаларни билмайман-у пиллачиликда ҳамиша ҳам оила пудрати асосида меҳнат қилаяпмиз, — дейди Донохол Шобердиева. — Ипак қурти парвариши жуда қисқа, лекин ҳар кимнинг меҳнатсеварлигини, тадбиркорлигини синовдан ўтказадиган мавсум. Қишлоғимизда ҳаммамиз Обод аяга тан берамиз. Оилада ўн бир фарзандни оқ ювиб, оқ тарашнинг ўзи бўлмайди. Ҳозир пенсия ёшида бўлса ҳам колхозда пиллачиларнинг саркори. Хўжаликда тарбияланган ўғил ва келинлардан олти нафари меҳнат қилаяпти. Пилла терими эса келма навбат: бугун биз ёрдам берамиз, эртага улар оила аъзолари билан бизнинг хонадонимизга ўтадилар. Бунинг ҳам ўзига яраша гашти бор. Ҳам ширин суҳбат, ҳам иш, деганларидек. Ўшанда Улуғой момони ҳам ёддан чиқармаймиз. Қўлларидан етаклаб ҳовлимизнинг тўрига ўтказамиз.

Ангор районидаги Куйбишев номли колхознинг ўзида 240 хонадонда пилла ҳосилини териб давлатга топширишга киришилди. Улар бу йил 420 қути ипак қуртидан 23 тонна кумуш тола топширадилар. Баҳорнинг салқин келиши натижасида парваришга бироз кеч киришилди. Одатда тут барги мурғаклигидаёқ ипак қуртини жонлантирилиб тарқатиларди. Дастлабки кунларда барг битталаб териб олиниб солинарди. Бу йил эса пиллачилар озуқа етилишини сабр-тоқат билан кутдилар. Ҳосилни териш ўтган йилдагидан 2—3 кун кечикаётганлигини ҳисобга олмаганда барг етказиб беришда ҳеч қандай қийинчилик сезилмади. Бунинг устига ҳосил ҳам бўлиқ. Колхоз правлениеси ва партия ташкилоти пиллачиларга зарур шароит яратиб берди. Биринчи марта ипак қуртининг бир қисми махсус темир сўкчакларда парваришланди. Ҳар бири 12 метр жойни ишғол қиладиган темир сўкчаклардан бир неча йил давомида фойдаланиш мумкин. Бибихон Юсупова, Холдон Исмоилова, Улғўзи Норматова каби илғор пиллачилар ҳам хўжаликнинг кумуш тола хирмонига муносиб улуш қўшаяптилар. Уларнинг ҳар бири биринчи куниёқ қабул пунктига 65—70 килограммдан аъло навли хом ашё топширдилар.

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Оржоникидзе районидаги «Коммунист» колхозининг Раҳмоновлар хонадонида ипак қурти катта даҳага кирди. Демак, жониворлар пилла ўраш арафасида. Бунга қурт боқиш агротехникасига қатъий риоя қилиш, жадал усулларни изчил жорий этиш ҳисобига эришилди.

СУРАТДА: хонадон соҳибаси Марғуба Раҳмонова ипак қурти ривожини ҳушёрлик билан кузатаяпти.

М. НУРИДДИНОВ фотоси.

ДАЛАЛАР НАФАСИ

БАРАВЖ НИҲОЛЛАР

Уйчи районидаги «Комсомол» колхози бу йил «ВЛКСМ 60 йиллиги» совхози билан қўшилди. Ерлар анча кенгайди, план катталашди. Хўжалик деҳқонлари 963 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 37,5 центнердан хирмон кўтариш мақсадида дала ишларини уюшқоқлик билан бажармоқдалар. Абдукарим Отахонов, Адашали Ҳайдаров каби механизаторлар биринчи комплекс ишловни тамомладилар.

Хўжаликнинг Зокиржон Сотиболдиев бошлиқ бригадасида ғўза парвариши айниқса қизғин бораяпти. Ҳар гектар адир ердан 30 центнердан пахта етиштириш учун курашаётган бригада аъзолари агротехникага қатъий риоя қилмоқдалар. Механизатор Жалолиддин Хўжаевнинг ғайрати туфайли ниҳоллар кунда бир яшнаяпти.

Ҳалима Абдуллаева, Абдувоҳид Тўраевлар бошлиқ бригадаларда ҳам ниҳоллар авжи яхши.

А. ҚОРАБОЕВ.

ШАХСИЙ ИБРАТ

Ленин районидаги Энгельс номли колхознинг Султонбой Хўжамназаров бошлиқ бригадаси заршунослари беш йилликнинг учинчи йилида 40 центнерлик маррани кўзлаб меҳнат қилишмоқда. 82 гектар майдонда деҳқончилик қилаётган пахтакорлар шу кунларда тўла гектарлар яратиш, яганалаш, ғўза қатор ораларини юмшатиш ишларини қизитишмоқда.

Кўтаринки руҳдаги меҳнат мусобақасида механизатор Абдувоҳид Акбаров пешқадам. У ҳар куни 7—8 гектар майдонни сифатли культивация қилаётир. К. Қурбонов, С. Ҳайдаров, З. Асқаров сингари сувчилар, О. Жумабоева, Х. Қурбонова, М. Аҳмаджонова, А. Ўсарова каби лабзи ҳалол колхозчилар ҳамкасбларига намуна бўлишмоқда.

У. АБДУЛЛАЕВ.

ПАҲЛАВОН ЭКИН ЯШНАЯПТИ

90 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 70 центнердан каҳрабо дон, 450 центнердан кўкпоя етиштирамиз! Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига меҳнат вахтасида туриб мардонавор тер тўкаётган Киров районидаги «Москва» колхози маккажўхорикорлари парваришни илғор агротехника қоидалари асосида уюшқоқлик билан олиб бормоқдалар.

Қисқа муддат ичида қатор оралари культивация қилиниб, ниҳолларга озуқа берилди, сифатли яганаланди. Натижада паҳлавон экин кунда бир яшнаб, мавж уриб ривожланаяпти.

Ҳасанбой Ортиқов бошлиқ бригадага қарашли 17 гектар майдондаги паҳлавон экиннинг ривожи айниқса баланд. Ниҳоллар авжига авж қўшишда механизаторлар Ҳайдарали Мўминов, Абдужалил Райимов, Усмонали Ҳолиқназаровларнинг ҳиссаси катта.

А. УЗОҚОВ.

М. С. ГОРБАЧЕВ П. ТИНСУЛАНОН БИЛАН СУҲБАТЛАШДИ

М. С. Горбачев расмий визит билан Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган Таиланд Бош министри Прем Тинсуланон билан 18 май куни Кремлда учрашди.

М. С. Горбачев меҳмон билан саломлаша туриб, Таиланд ҳукумати бошлиғининг визити иккала мамлакат ўртасидаги муносабатларни ривожлантиришга хизмат қилади, деб умид билдирди. Шу кунларда бўлиб ўтган Совет-Таиланд музокаралари Совет Иттифоқининг барча мамлакатлар билан мулоқот ва ҳамкорликни кенгайтиришга, халқаро вазиятни соғломлаштиришга қаратилган ташқи сиёсати умумий йўлига мос бўлиб тушди. Бу сиёсатга янгича тафаккур принциплари асос қилиб олинган. Совет раҳбарияти бу принципларни шунчаки эълон қилиб қолмай, шу билан бирга ядро аслаҳахоналарини қисқартиришга, химиявий қуролни тақиқлашга, оддий қурол-яроғларни қисқартиришга қаратилган амалий таклифларда изчиллик билан рўёбга ҳам чиқармоқда. Биз етилган халқаро муаммоларни ҳал этиш йўлларини излашга барча давлатларни таклиф қиламиз.

П. Тинсуланон Совет Иттифоқида рўй бераётган жараёнларга Таиландда қизиқиш билан қаралаётганини, Совет Иттифоқининг халқаро тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлаш йўлидаги кенг миқёсли ташаббуслари хайрихоҳлик билан кутиб олинаётганини айтди. Бош министр Таиланд ҳукуматининг турли соҳаларда Совет Иттифоқи билан муносабатларни ривожлантиришдан манфаатдор эканини изҳор этди.

Суҳбатда Кампучиядаги аҳволни сиёсий воситалар билан бартараф этиш муаммосига муносиб эътибор берилди. Суҳбатдошлар мазкур проблеманинг ҳал этилишини фақат сиёсий воситалар билан, музокаралар йўли билан таъминлаш мумкин, деган фикрга келдилар.

М. С. Горбачев Совет Иттифоқининг маҳаллий муаммоларга ёндашувини баён этиб, жаҳон ҳамжамияти орттирган тажрибани ибрат қилиб кўрсатиб, уларни — ҳатто энг мураккаб, эскириб кетган муаммоларни ҳам сиёсий жиҳатдан бартараф этиш йўлида ҳал қилиш кераклигини таъкидлади. Можароларни ҳарбий йўл билан ҳал этиб бўлмайди.

Бу гап Кампучия муаммосига ҳам тўла-тўкис тааллуқлидир. Уни мавжуд реалликларни тан олиш асосида, яъни бу можарога бирон-бир тарзда жалб этилган барча кучларнинг иштирокида ҳал қилиш зарур. Кампучиялик ва вьетнамлик дўстларимизнинг позицияси ҳам ана шундай.

Мазкур муаммони барча томонларнинг манфаатларини эътиборга олиб ҳал қилиш, бир-бирига пешвоз чиқиш лозим. Бу ўринда ҳам манфаатларнинг мувозанати бўлиши керак. Агар шундай ёндашув устунлик қиладиган бўлса, можаронинг бартараф этилишини тез яқинлаштириш мумкин. Бунга АСЕАН мамлакатлари, Таиланд ҳам кўмаклашишлари мумкин бўлур эди.

Таиланд Бош министри ҳозирги вақтда Кампучия муаммосини ҳал этиш учун қулай шарт-шароит вужудга келмоқда, деган маънода гапирди. Шу муносабат билан у Кампучия муаммосини ҳал этишдан манфаатдор бўлган томонларнинг Жакартада бўладиган учрашувини эслатиб ўтди.

АСЕАН мамлакатларининг халқаро ва маҳаллий муаммоларни ҳал этишга қўшаётган мустақил ҳиссаси Совет Иттифоқида юқори баҳоланмоқда, деди М. С. Горбачев. СССР шу уюшмага кирадиган барча мамлакатлар билан яхши муносабат ўрнатишни хоҳлайди. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ҳозир АСЕАНнинг доимий комитетида Таиланд раислик қилаётганини назарда тутиб, АСЕАНга аъзо бўлган мамлакатларнинг раҳбарларига Бош министр орқали салом топширди ва Совет Иттифоқининг шу ташкилот билан ҳамкорлик қилиш истаги астойдил эканини тасдиқлади.

П. Тинсуланон бўлажак олий даражадаги Совет—Америка учрашуви муносабати билан М. С. Горбачевга муваффақият тилади.

М. С. Горбачев суҳбатни якунлаб, Совет Иттифоқи билан Таиланд ўртасидаги муносабатлар янада ривожланиб, шу тариқа муштарак ёндашувларни аниқлашга, экономикада, савдо-сотиқда, бошқа соҳаларда ўзаро манфаатли алоқаларни кучайтиришга кўмаклашади, деб ишонч билдирди.

Бош министр М. С. Горбачевни Таиландга боришга таклиф этди. Бу таклиф миннатдорчилик билан қабул қилинди.

Учрашувда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг раиси Н. И. Рижков қатнашди.

(ТАСС).

М. С. ГОРБАЧЕВ АМЕРИКА ЖУРНАЛИСТЛАРИ БИЛАН УЧРАШДИ

М. С. Горбачев 18 май куни Американинг «Вашингтон пост компани» ноширлик корпорацияси журналистлари группаси билан учрашди, суҳбатлашди ва уларнинг саволларига жавоб қайтарди. Учрашувда: корпорация правлениесининг раиси К. Грэхэм, «Ньюсуик» ҳафталик газетасининг бош редактори Р. Смит, «Вашингтон пост» газетасининг редакторлари Д. Хогленд ва М. Гринфилд, «Вашингтон пост» газетаси редакторининг ички сиёсат масалалари билан шуғулланувчи ўринбосари Р. Кайзер қатнашдилар.

Суҳбат совет матбуотида 23 май куни, АҚШ да босилиб чиққандан сўнг эълон қилинади.

(ТАСС).

ДЎСТОНА СУҲБАТ

19 май куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов республикамиз бўйлаб сафарга чиққан Германия Коммунистик партияси раиси Герберт Мисни қабул қилди.

Р. Н. Нишонов суҳбат чоғида меҳмонга Ўзбекистон коммунистлари мамлакатда амалга оширилаётган қайта қуришда, жамият иқтисодий ва маънавий ҳаётининг барча соҳаларини янгилашда фаол иштирок этаётганликлари ҳақида гапириб берди. Республика меҳнаткашлари Бутуниттифоқ XIX партия конференциясини муносиб кутиб олишга тайёргарлик кўраётганликлари таъкидланди. Меҳнат коллективларида хўжалик юритишнинг янги методлари тобора кенг кўламда жорий этилмоқда. Давлат ва ижтимоий масалаларни ҳал этишда Советларнинг роли анча ошмоқда. Республика меҳнаткашларининг куч-ғайрати ишлаб чиқаришни интенсивлаш, ўтмишдаги мавжуд салбий ҳодисаларга узил-кесил барҳам бериш, иқтисодий ва социал вазифаларни ҳал этишга қаратилгандир.

Герберт Мис Совет Иттифоқининг тинчликсевар ташқи сиёсати бутун жаҳонда тобора кенг миқёсда қўллаб-қувватланаётганлигини уқтириб ўтди. Мамлакатимизда содир бўлаётган ижобий ўзгаришлар халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатига баракали таъсир этмоқда.

Суҳбат чоғида Афғонистондан совет қўшинлари чекланган қисмларини олиб чиқиб кетиш бошланганлиги муносабати билан мамнуният изҳор этилди. Бу регионлаги аҳволни барқарорлаштиришга ёрдам беради.

Суҳбатда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов қатнашди.

* * *

Шу куни Герберт Мис Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасига борди, Р. Р. Шредер номидаги боғдорчилик ва узумчилик илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасида бўлди.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ БЮРОСИДА

18 май куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг мажлиси бўлди. КПСС Марказий Комитетининг «Ўзбекистон ССР, Тожикистон ССР ва Туркманистон ССРда агросаноат комплексининг табиий-иқтисодий потенциалидан қониқарсиз фойдаланилаётганлиги тўғрисида»ги қарорининг бажарилиши юзасидан «Главсредазирсовхозстрой» иши тўғрисидаги масала кўриб чиқилди.

«Главсредазирсовхозстрой» суғориладиган майдонларни реконструкция қилишга ажратилаётган капитал маблағлар структурасини қайта кўриб чиққанлиги таъкидланди. Натижада ўтган йили янги ерларни ўзлаштириш икки баравардан кўпроқ камайди, ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашга оид ишлар 1,7 баравар кўпайди.

Айни вақтда «Главсредазирсовхозстрой» қўриқ ерлардаги мавжуд ишлаб чиқариш-иқтисодий потенциалдан фойдаланиш самарадорлигини ошириш юзасидан кўраётган тадбирлар ниҳоятда етарли эмас, пировард натижалар паст. Умуман қўриқ зонадаги деҳқончилик ва чорвачилик норентабел бўлиб қолмоқда.

«Главсредазирсовхозстрой» раҳбарияти чўлқуварларнинг социал таъминоти масалаларига, ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, сув ресурсларидан оқилона фойдаланиш масалаларига юзаки қарамоқда. Қўриқдаги посёлкаларни ободонлаштиришга ажратилаётган маблағлар ўзлаштирилмаяпти, соғлиқни сақлаш ва маданият объектлари суст қурилмоқда.

Қўриқдаги хўжаликларни кадрлар билан мустаҳкамлаш ҳануз ўткир муаммо бўлиб турибди, қўнимсизлик кўп, бошқа областлардан кўчиб келаётган кишиларга зарур шарт-шароит яратилмаяпти. Пудрат ва хўжалик ҳисоби кам самара билан жорий этилмоқда. Меҳнатни ташкил этишнинг ана шу формаларига ўтган коллективларни аниқ-пухта рўйхатга олиш йўлга қўйилмаган. Бу коллективларда янгича ишлашдан ҳар бир кишининг манфаатдор бўлиши учун шарт-шароит яратилмаган. «Главсредазирсовхозстрой» партия комитети раҳбарларга нисбатан зарур талабчанлик қилмаяпти.

Марказий Комитет бюроси «Главсредазирсовхозстрой»нинг КПСС Марказий Комитети қарорини бажариш соҳасидаги ишини етарли эмас, деб топди. «Главсредазирсовхозстрой» (ўртоқ Э. Турсунов) коллегияси ва партия комитети (ўртоқ Б. Муталипов) территориал бошқармалар, бирлашмалар ишини қайта қуришда, суғориладиган ерлардан самарали фойдаланишни таъминлашга уларнинг куч-ғайратини сафарбар этишда сусткашлик қилмоқдалар. Мазкур масала юзасидан қабул қилинган қарорда «Главсредазирсовхозстрой»нинг ишлаб чиқариш-иқтисодий потенциалдан самарали фойдаланишни кучайтиришга оид фаолиятининг конкрет йўналишлари белгиланди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг мажлисида бошқа бир қанча масалалар ҳам кўриб чиқилиб, улар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

ЕРНИ ИЖАРАГА ОЛИБ

Қоракўл районидаги «Бухоро» колхозидан Р. Чорниёзова оилавий звеноси эртанги бодринг экиб, яхши ҳосил етиштирди. Савдо тармоқларига шу кунгача уч тоннадан ортиқ янги сабзавот жўнатилди.

Звенода жами беш киши — Руқия, унинг эри Саид ва болалари ишлашади. Ўтган йили улар колхоздан 35 сотих ерни ижарага олгандилар. Оила аъзолари шартномага кўра, давлатга 780 сўмлик сабзавот топширишлари керак эди. Амалда эса 3056 сўмлик сабзавот топширдилар.

— Бу йил баҳорда биз ўз участкамизни бир гектарга етказдик. Энди тажрибамиз бор. Колхоз механизаторлари далаларни текислашда, ерларга ишлов беришда ёрдам қилишаяпти. Биз ҳозирнинг ўзида эртанги карам етиштириш топшириғини бажардик. Ҳозир бодринг етказиб бераяпмиз, яқин орада бошқа сабзавот экинлари ҳам етилади, — дейишмоқда сабзавоткорлар.

— Ўтган йили оилавий звеноларни бармоқ билан санаш мумкин эди, — дейди колхоз партия комитетининг секретари Р. Маматназаров. — Деҳқон табиатан жуда эҳтиёткор бўлади. У янгиликни синчиклаб кўздан кечириши керак. Ҳозир эса ишлар юришиб кетди. Одамлар пудрат фойдали эканлигини амалда синаб кўриб, унга ишондилар. Шундай қилиб ҳозир 270 та оилавий звено тузилган. Ем-хашак етиштириладиган ерлар, сабзавот далалари, боғлар, жамоат чорвасининг катта қисми улар ихтиёрига берилди.

Колхоз пудратчиларга техника, уруғлик, ўғитлар билан катта ёрдам бермоқда. Колхоз правлениеси ва партия комитети хўжалик бош агрономи коммунист М. Азимовни ана шу ишларга мутасадди қилиб тайинлади.

МУКОФОТЛАР ТОПШИРИЛДИ

19 май куни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида мукофотлар топшириш маросими бўлди. Катта меҳнат муваффақиятларига эришганлиги, коллективнинг жамоат турмушида фаол қатнашганлиги ҳамда Ўрта Осиё темир йўлининг 100 йиллиги муносабати билан Ўрта Осиё темир йўли бошқармаси ҳамда унга қарашли ташкилотларнинг ишчи ва мутахассисларидан бир группасига республиканинг фахрий унвонлари берилганлиги тўғрисидаги гувоҳномалар ва кўкракка тақиладиган тегишли нишонлар, шунингдек Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг фахрий ёрлиқлари топширилди.

Мукофотларни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси П. Ҳабибуллаев топширди.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН БИЛАН ТАНИШУВ

Финляндия, Дания, Ирландия партия ходимлари — КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги ижтимоий фанлар институти тингловчиларидан бир группаси Тошкентга келиб, Ўзбекистон ҳаёти, республика партия, совет ва жамоат ташкилотларининг иш тажрибаси билан танишмоқда.

Институт тингловчилари ўқув-танишув практикаси чоғида В. И. Ленин Марказий музейининг Тошкент филиалини, Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасини бориб кўрдилар, «Ташсельмаш» заводида, Р. Р. Шредер номли боғдорчилик ва узумчилик илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасида бўлдилар. Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг, Ўзбекистон Ёзувчилар союзининг раҳбарлари, «Совет Ўзбекистони» газетаси редакциясининг ходимлари билан суҳбатлар бўлди. Чет эллик меҳмонлар В. И. Ленин номли Тошкент давлат университети партия комитетининг аъзолари ва студентлари билан учрашдилар. Улар шаҳардаги маҳалла комитетларидан бирига бордилар, тошкентликларнинг хонадонида бўлдилар, Самарқандга сафар қилдилар.

КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги ижтимоий фанлар институтининг тингловчиларини 19 май куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов қабул қилди.

ПИОНЕРЛАР БАЙРАМИ

19 май куни Ўзбекистон пойтахтининг В. И. Ленин номли майдони қизил галстук таққан бахтиёр болалар билан гавжум бўлди. Тошкентлик ёш ленинчилар бу ерга В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ пионерлар ташкилотининг 66 йиллигига бағишланган тантанали линейкада қатнашиш учун келдилар. Ўқишда ва жамоат ишларида ўрнак кўрсатган энг яхши пионерларга В. И. Ленин ҳайкали пойига ҳамда Номаълум солдат қабрига гуллар қўйиш ишониб топширилди. Пионерлар партия ишига садоқатли бўлиш, совет халқининг революцион, жанговар ва меҳнат анъаналарига содиқ қолиш ҳақида қасамёд қилдилар. Улар ёш авлод бугунги кунда тинч осмон остида яшаб ўқиши учун ўз ҳаётларини қурбон қилган ота-боболари хотирасини муқаддас билиб, қалбларида сақламоқдалар.

Шу куни республиканинг барча шаҳар ва қишлоқларида тантанали линейкалар бўлди. Уруш ва меҳнат қаҳрамонлари ҳайкаллари ёдгорликлари олдида пионерлар фахрий қоровули саф тортиб турди. Мамлакат учун оғир бўлган йилларда яшаган пионерлар катта авлодининг жасорати бугунги болалар ва қизларни илҳомлантирмоқда. Улар билим чўққиларини эгаллашга интилмоқдалар, мустақилликка ўрганмоқдалар.

Республика пионерлари янги «Эксперимент» программасини ишлаб чиқдилар. Бу программа мактабда ўзини ўзи бошқаришга, дружиналар моддий базасини мустаҳкамлашга кўмаклашади. Комсомоллар билан мустаҳкам алоқа ўрнатиш натижасида болаларнинг ташаббуси ривожланаётганлигидан далолат берувчи кўпгина мисоллар пайдо бўлди. Чунончи, қатор мактабларда вожатийлар демократик асосда сайланди. Эндиликда пионер дружиналарининг ўз маблағлари ҳам бор — давлат банки идораларида махсус счётлар очилган. Бу счётларга ўқувчилар шанбаликлар вақтида, макулатура ва темир-терсак тўплашда ишлаб топилган пуллар келиб тушмоқда. Ҳамкорлик ярмаркаларида болалар тайёрлаган товарларни сотишдан тушган пуллар ҳам ана шу счётга ўтказилмоқда. Бу ярмаркалар ҳозирнинг ўзидаёқ деярли ҳар бир мактаб ҳаётига мустаҳкам сингиб кетди. Пионер дружиналари йиғилган маблағларни ўз хоҳишларига кўра ўқувчиларнинг дам олишини ташкил этишга, керакли жиҳозларни сотиб олишга сарфлашлари мумкин.

Шу куни В. И. Ленин номли пионерлар ва ўқувчилар республика саройида бўлган пионер активларининг комсомол ходимлари билан учрашувида ана шуларнинг ҳаммаси ҳақида гапирилди.

Учрашувда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов, СССР Халқ маорифи давлат комитети раисининг ўринбосари В. Д. Шадриков қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

Конференция делегатлари ҳақида ҳикоялар

ИШОНЧГА ЛОЙИҚ

Боғ ўртасидаги дала шийпонидан теварак-атрофга боқамиз. Ҳаммаёқ ям-яшил. Узумзорларнинг гўё поёни йўқдек.

— Ерларимиз жуда кенгайиб кетди, — деди Манзалат. — Илгари 42 гектар боғимиз бўларди. Баҳорда бригадалар йириклаштирилгач, қўшни боғларни ҳам қўшиб беришди. Энди 84 гектар боғни айланиб чиққунимча кун кеч бўлаяпти.

2-бригада кейинги уч йил ичида планни бажара олмагач, шундай қилинди. Манзалат Тўйчиева бошлиқ бригадага унинг боғларини қўшиб юборишди.

— Қолоқ бригадани илғорлар даражасига кўтарасиз, бу сизга партиявий топшириқ, — дейишди партком мажлисида Манзалатга.

Манзалат эрта баҳорда қўшилган бригада ерларини эринмай айланиб чиқди. Боғлар қаровсиз, токлар ербағирлаб ётипти. Бу аҳволда ерга ишлов бериб бўлармиди? Ўзининг токлари сўриларга кўтарилганлиги учун ҳам тракторлар ҳар мавсумда ишкомлар орасига бемалол кириб илдиз атрофини пешма-пеш юмшатиб чиқаяпти, ўғитлаяпти. Шундан кейин токларга қувват кираяпти. Ербағирлаб ётган токдан эса ҳосил кутиб бўладими?

Бригада аъзолари шанба ва якшанба кунлари янги қўшилган токзорларда ҳашар уюштиришди. Ерга бетон шпаллар қадаб, сим тортишди. Илгари шу шпалларнинг ҳар бири бригадага беш сўмга тушар эди. Чунки улар Жиззахдан олиб келинарди. Совхозда янги цех очилганидан бери шпалнинг таннархи 2 сўм 35 тийинга тўғри келаяпти. Зичроқ қилиб қадалган мана шу бетон бағазларга токлар кўтарилгач, ербағри анча очилди. Ишком ораларига дарҳол ҳайдов тракторлари киритилди. Бир йўла ўғитга тўйдирилиб, сўнгра суғорилди. Кўпчиликнинг кучи билан боғлар тартибга келгач, оилаларга тақсимлаб берилди...

Манзалат Тўйчиева бошлиқ бригада коллективи оилавий пудратга совхоз-заводда биринчи бўлиб ўтган эди. Бригадир дастлаб ўз аъзоларининг хонадонларида бир-бир бўлиб, ҳар кимнинг имкониятини ўрганиб чиқди. Кейин оилаларнинг катта-кичиклигига қараб боғларни тақсимлади. Ўшанда Рисқи Шукуровага уч гектар боғ теккан эди. Чунки ўн фарзанднинг ҳаммаси ёнига кириб қолганди. Махлис Завидинова ва Ўринбой Эшев оиласига икки гектардан боғ ажратилди. Шу тариқа ҳамма оила боғли бўлди. Ўзаро шартнома тузилди. Кўп ва сифатли узум етиштиришдан оила аъзоларининг манфаатдорлиги оширилди. Оила пудратига ўтилган йилиёқ ҳосилдорлик кескин кўтарилди.

— Бизнинг шароитимизда ҳар гектар боғдан 90 центнердан ҳосил олинса ҳам катта гап, — деди совхоз-завод бош агрономи Холдор Парпиев. — Лекин Манзалат боғлар ҳосилдорлигини муттасил ошириб бориш мумкинлигини исботлади. Ўтган йили бригадада гектар бошига 120 центнердан узум олинди. Бу йил яна ҳам юқорироқ маррани кўзлашган. Ток новдаларига қаранг, ғуж-ғуж шўра. Хомтокдан сўнг улар кўзга яна ҳам яққолроқ кўринаяпти.

Шу пайт шийпон ёнига «Беларусь» трактори келиб тўхтади. Механизатор Шевқи Исмоилов боядан бери токлар орасига ишлов бераётган эди. Ишни тамомлаб гаражга қайтаётган экан. Энди унга ишлаган соати учун Манзалат чек ёзиб бериши керак. Бригада харажатларни назорат қилишнинг чек системасига ўтган. Янги усулнинг самараси чакки бўлмаяпти. Тежамкорлик кучайган сари боғбонлар даромади ортаяпти.

Одатда кўпгина янгиликлар энг аввало Манзалат Тўйчиева бошлиқ бригадада синовдан ўтиб, сўнг совхоз-завод бўйлаб кенг ёйилади. Оила пудрати ҳам, чек усули ҳам шундай бўлди. Энди бригада аъзолари ўзларига муносиб ўринбосарлар тайёрлашда ҳам янгича йўл тутишаяпти. Манзалатнинг таклифи билан боғларнинг 6,5 гектари Новдак қишлоғидаги 19-ўрта мактаб ўқувчилари ихтиёрига берилди. Боғ ўртасига улар учун шийпон ҳам қурилди. Икки-уч йилдирки, юқори синф ўқувчилари дарсдан бўш соатлари ва ёзги таътилларини боғда ўтказиб, боғбонлик касбини ўрганмоқдалар. Ҳозир М. Тўйчиева бошлиқ бригадада ишлаётган Дилмурод Тўраев, Ислом Холхўжаев каби ёшлар меҳнат тарбиясини мана шу мактаб боғида олишган эди. Уларнинг ҳаммасига Манзалатнинг ўзи мураббийлик қилаяпти.

Ишком оралаб хомток қилаётган йигит-қизларни кўриб Манзалат ҳам беихтиёр ёшлигини эслайди. Кўпгина тенгқурлари қатори у ҳам Паркент районидаги Новдак қишлоғида катта бўлди. Мактабни тамомлагач, уёқ-буёққа ўзини ташламай тўғри далага чиқиб кетди. Шу бўйи у боғлар орасида. Уста соҳибкорлар кўмагида ток қирқишдан тортиб кўмиб-очишгача, ишлов беришдан тортиб хомтоккача, қўйинг-чи, боғда бажариладиган ишларнинг ҳаммасини пухта ўрганиб олди. Кейинчалик унинг ташкилотчилик қобилияти ҳам намоён бўла бошлади. Қизғин дамларда дугоналарининг бошини қовуштириб, сўзини ўтказа олди, меҳрибонлик қилиб, кўпчилик ҳурматини қозона билди. Шундан кейин уни боғбонлар ўзларига бригадир этиб сайлашди. Коммунистлар ўз сафларига қабул қилишди. Ўн уч йилдирки, Манзалат 2-бўлимнинг биринчи бригадасига раҳбарлик қилиб келаяпти. Одамларга ғамхўрлиги, ташаббускор ва тадбиркорлиги учун ҳам коммунистлар уни область партия комитети, район партия комитети аъзолигига сайлашган, Ўзбекистон Компартиясининг XXI съездига вакил қилиб юборишган.

Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси делегатлигига номзодлар кўрсатиш бошланган кезларда барча боғбонлар бир бўлиб, Манзалат Тўйчиеванинг номини тилга олишди. Очиқ партия йиғилишида сўзга чиққан 2-бўлим бошқарувчиси Қўчқор Солиев ҳам, бригада бошлиғи Абдураим Исмоилов ва оддий боғбон Зоира Душаева ҳам Манзалатнинг ҳар жиҳатдан бошқалардан устунлигини таъкидлашди. Тошкент область партия комитетининг XI пленуми қатнашчилари ҳам «Паркент» совхоз-заводи ишчилари билан ҳамфикр эканликларини билдирдилар. Улар уста боғбон, ташкилотчи коммунист Манзалат Тўйчиевани бир овоздан КПССнинг Бутуниттифоқ XIX конференциясига делегат этиб сайладилар.

— Бу хабарни эшитиб ҳаммамиз дилдан қувондик, — дейди совхоз-завод партия комитети секретари Рихсихўжа Нажов. — Манзалат — юксак ишончга лойиқ коммунист. У кўп марта коллектив синовидан ўтган. Бу гал ҳам ишончимизни оқлашига шубҳамиз йўқ.

Ж. НОСИРОВ.

ЯНГИ БОҒЛАР

Қорақалпоғистоннинг шимолий зонаси учун ғайри табиий бўлган беҳи, бодом, анор кўчатлари илк бор барг ёзди. Жуков номли совхозга экилган бу мевали дарахт кўчатларини Т. Сулаймонов бригадаси аъзолари Фарғона водийсидан олиб келганлар. Бригада аъзолари аввал пахта экилган 15 гектар майдонда боғ барпо этишди.

— Ўзимиз Фарғона областининг «Ғанобод» совхозиданмиз, — дейди бригада бошлиғи. — Автоном республикага ёрдам бергани келдик. Ҳозирча фақат эркаклар келган. Улар янги жойни ўзлаштириб, кўникиб олишлари зарур. Келаси йил эса оилаларимизни олиб келамиз.

Совхоз фарғоналикларга уй-жой берди, техника билан таъминлади. Улар пудрат усулида пахта етиштиришмоқда.

— Дастлабки кунларда барча бригадалардан келиб, уларнинг ишини кузатишарди, — деб ҳикоя қилади совхоз директори Ж. Султонмуротов. — Нима ҳам дердик, меҳмонларнинг маҳоратига қойил қолса арзийди. (Улар энди меҳмон эмас — меҳнат коллективимизнинг қонуний аъзоларидир). Фарғоналиклар эккан чигит жуда тез униб чиқди. Бунинг устига бирор ерда хатоси ҳам йўқ. Бундай бригада билан қўшни бўлган деҳқонлар хурсанд бўлишса арзийди, чунки улар фарғоналикларнинг тажрибасидан фойдалана оладилар.

Яқин ўтган кунларда об-ҳавонинг бузилиши, шаррос ёмғир қуйиши фарғоналикларни шу ерлик деҳқонлар билан янада жипслаштирди. Худди шу кунларда ҳосил учун жанг бошланган эди. Ўзаро ёрдам, бир-бирини қўллаб-қувватлаш натижасида улар дастлабки имтиҳондан ўтдилар.

(ЎзТАГ).

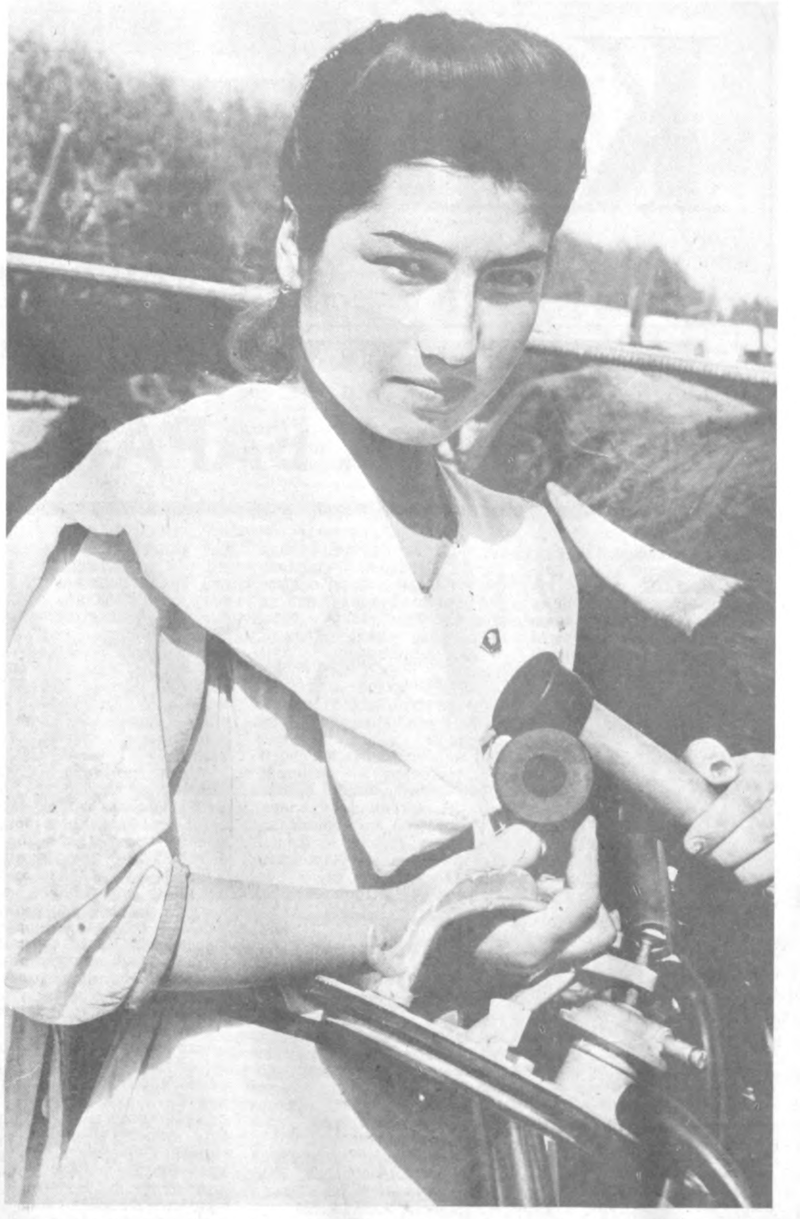

НАВОИЙ ОБЛАСТИ. Навбаҳор районидаги «Зарафшон» колхозида Гулмира Мирзаева илғор сигирсоғарлардан бири ҳисобланади. Бу қиз қарамоғида 22 бош соғин сигир бўлиб, уларнинг маҳсулдорлиги йил сайин ошиб бораётир.

СУРАТДА: серғайрат сигирсоғар, ферма комсомол ташкилоти секретари ўринбосари Гулмира Мирзаева.

Э. РАҲИМОВ фотоси. (ЎзТАГ).

ФОЙДАНИ КЎЗЛАБ

Қорақалпоғистонда картошка етказиб берадиган асосий хўжалик — Жданов номли совхоз далаларини картошка экадиган сўнгги агрегатлар тарк этди. Бу йил хўжалик 600 гектар суғориладиган ерда картошка етиштирмоқда. Деҳқонлар ёмғир ёғиб туришига қарамай, экишни энг қисқа муддатларда тугаллашга муваффақ бўлишди.

Бу йил мазкур хўжалик таркибига яна бир совхоз қўшилди. Зарар келтираётган иккита хўжаликни бирлаштиришдан мақсад — уларни рентабелли хўжаликлар қаторига ўтказишдир. Ишлаб чиқилган тадбирларда бошқарув аппаратини қисқартириш, қишлоқ хўжалик экинларини парваришлашда интенсив технологияни ва меҳнатни ташкил этишнинг илғор методларини жорий этиш негизида маҳсулот таннархини камайтириш кўзда тутилган.

Бу тадбирларнинг бир қисми ҳозирданоқ амалга оширилмоқда. Совхозда картошка тайёрлаш топшириғи барбод бўлишга олиб келган ўтган йилги камчиликлар ҳисобга олиниб, сабзавот ва картошка етиштиришга ихтисослашаётган коллективлар тузилди. Илгари картошканинг тўққизта нави етиштириларди. Бу йил эса тупроқ—об-ҳаво шароитларини ҳисобга олиб, фақат учта — энг серҳосил ва чидамли навларни етиштиришга қарор қилишди.

Лекин бу ерда ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш йўли — пудрат усулини кенг жорий этишда, деб ҳисобламоқдалар. Ҳозир оилавий коллективлар экин майдонларининг кўп қисмини ўз қарамоғларига олганлар. Деҳқонлар оз меҳнат сарфлаб, юқори натижаларга эришишларида шартномада кўзда тутилган салмоқли моддий рағбатлантириш муҳим роль ўйнайди.

Масалан, Ж. Ерназаров, М. Алпомисовларнинг оилавий звенолари ва шунга ўхшаш кўпгина коллективлар ўтган йилги кўрсаткичларга нисбатан анча кўп — гектаридан юз центнер ҳамда ундан ҳам ортиқроқ ҳосил олишни мўлжалаб турибди. Пудрат планни бажаришнинггина эмас, айни вақтда хўжаликнинг экономикасини мустаҳкамлаш, тезроқ рентабелликка эришишнинг ишончли кафолатидир.

Сирдарё область Комсомол районидаги Т. Аҳмедов номли совхознинг Турдибек Тўйчиев бошлиқ бригадаси пахтакорлари жорий йилда 155 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 30 центнердан оқ олтин етиштириш учун астойдил меҳнат қилмоқдалар. Айни кунларда ғўзага иккинчи ишлов берилаяпти. Сифатли культивация қилиниб, озиқлантирилган ниҳоллар баравж ўсмоқда.

СУРАТДА: бригада бошлиғи Турдибек Тўйчиев Афғонистон Республикасида интернационал бурчини ўтаб келган ўғли Асрор билан ўз режаларини ўртоқлашаяпти.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ фотоси.

ХУШХАБАРЛАР

Самарқанддан автомобилда жўнатилган юк афғон биродарларига аталган. Самарқандликлар Боғлон ва Пули Хумрий вилоятларининг аҳолисига саноат моллари, бинокорлик материаллари ва дори-дармон, 120 ўринли мактаб ва меҳмонхона ускуналарини совға қилдилар. Бултур у ерга тахминан 1,5 миллион сўмлик шундай моллар жўнатилганди, бу йил эса қарийб 2 миллион сўмлик товар юбориш мўлжалланди.

* * *

Тошкент болалар темир йўли коллективида демократик сайлов бўлиб ўтди. Унинг меҳнаткашлари бир овоз бетараф қолгани ҳолда 22 овоз билан Ким Хакимович Габдиевни ўзларига раҳбар қилиб сайладилар. Шунгача у темир йўл бошлиғи ўринбосари лавозимини эгаллаб келган эди. Темир йўл очилганидан буён ўтган ярим аср мобайнида биринчи марта йўлларни капитал ремонтдан чиқариш К. Габдиевнинг янги лавозимдаги асосий вазифаси бўлиб қолди.

* * *

Советобод «Тарандубитель» бирлашмаси ҳузурида «Радуга» кооперативи очилди. Кооператив кўнчилардан ишлаб чиқариш чиқитларини харид этиб, ундан хўжалик сумкалари, визитка каби харидоргир буюмлар тикади. Бу моллар одатдагидан пастроқ нархларда сотилади, чунки хом ашё арзон нархда харид этилган. Бош корхона кооператорларга машина-ускуна, бино берди, ишларни икки смена қилиб ташкил этишда кўмаклашди.

(ЎзТАГ).

Ижодий рақобат

МОСКВА РАЙОНИДА ТАШКИЛ ЭТИЛГАН КООПЕРАТИВЛАРНИНГ ИЛК ТАЖРИБАСИ НИМАНИ КЎРСАТМОҚДА?

Янгилик баъзан шов-шувдан бошланади. Бундай пайтда миш-мишнинг куни туғади. Фикрлар, хулосалар, баҳсларнинг бир тўхтамга келиши мушкуллашиб, айрим номустақил кишиларни гарангситиб қўяди. Оралиқда сукунат даври ҳам бор. Кейин ҳамма нарса ойдинлашади. «Э, гап бу ёқда экан», — дейилади-да, дадил ва ишончли қадам ташланади. Чунки бу пайтда янгилик қарашлардан, тасаввурлардан, тушунчалардан ошиб, амалда ўзлигини кўрсата бошлаган бўлади.

Мисол дейсизми? Бундан йигирма йил муқаддам Андижонда бир гап тарқалди: «Хўжаобод районидаги «Ленинизм» колхозининг раиси Назир Султонов Ширмонбулоқ тоғи тепасида боғ барпо қилар эмиш...» Баъзилар алжираш дейишди. Сув чиқариб бўлмайдиган жойда бунинг устига яланғоч тош устида дарахт кўкарадими, дея ёқа ушлаганлар ҳам бўлди. «Кўрамиз, бу хаёлпарастни», — деганларни қўя турайлик. Кўз қўрқоқ, қўл ботир. Бу — халқ донолиги. Йиллар ўтиб, тоғ тепасида сув шарқиради, дарахт кўкарди. Ўриксор, олмазор, олчазор, ёнғоқзор, шафтолизор барпо бўлди. Эндиликда раисни «хаёлпараст»га чиқариб, режасини «алжираш» деб баҳолаганлар тоққа чиқиб тош устида етилган шафтоли шарбатига лунжларини тўлдирган пайтларда мағрур туриб: «Отасига раҳмат, Султоновнинг», — дейишаяпти. Янгилик ва яхшиликнинг рўёбасини қаранг-а. Кеча чақалоқ эди. Бугун камолотга минди, ҳамма ҳайрат ва ҳавас билан боқаяпти.

Кооператив ҳаракатини, унинг хилма-хиллигини қайта тиклаш зарурлигини давр талаб қила бошлади. Бундай ҳаракат бошланганда қисман шов-шувлар, турлича хулоса чиқаришлар ҳам бўлди, ҳамон давом этаяпти. «Яна эпчилларнинг куни келади-ю», «Ҳар ким ўзича бўлишга интилади-ю» социалистик жамият принциплари бузилмайдими?» каби гаплар ҳам юзага чиқди. Лекин масаланинг моҳиятига кириб борилса-чи. Фараз қилишни қўя турайлик-да, районда тузилган кооперативларнинг илк тажрибалари нималарни кўрсатаётганига назар ташлайлик.

Район партия комитети ва ижроия комитети мазкур масалани кун тартибига ўткир қилиб қўйдилар. Ишчи кучлари нисбати, турли соҳаларда касб маҳоратлари, меҳнаткашлар эҳтиёжлари ўрганиб чиқилди. Ўтган йилнинг апрель ойида «Чевар» кооперативи тузилди. Аввалига унга 7 нафар чевар аъзо бўлди. Ҳакимжон Йўлдошевни раис қилиб сайлашди. Иш бирдан юришиб кетгани йўқ. Банкда ўз счётларини очишди. Ссуда пули ҳам олинди. Орадан бир ой ўтгач, магазинларга «Чевар»нинг дастлабки маҳсулотлари чиқарилди. Ёшларга мўлжалланган кўйлак, шимлар, болалар кийимлари харидоргир бўлиб кетди. «Шаҳрихон магазинларида яхши кийим-кечаклар бўлаяпти», — деган овоза тарқала бошлади. Баъзилар эса: «Пештахта ортидаги моллар сотувга чиқди», — деган фикрга бордилар.

Кооператив аъзоларининг сони ҳозирги кунда 50 кишига етди. Уларнинг ҳаммаси уй-рўзғор ишларида банд бўлган аёллардир. Биргина мисол: Нафиса Солиева олти фарзанднинг, Ҳалима Ғаниева эса 4 фарзанднинг онаси. «Чевар» кооперативига аъзо бўлишди. Уйда ишлашади. Буюртмалар қабул қилишади. Ўтган ойда 140 сўмдан маош олишди. Агар кўпроқ ишлашга вақт топишса, ойлик маошлари 250—300 сўмга бемалол етади. Бу асосан улар тиккан кийимнинг сифатига, харидоргирлигига боғлиқ.

Кооператив раиси Ҳакимжон чеварлар ишидан мамнун. Илк қадамлар қувончи, эртанги кун бундан ҳам фараҳли бўлишига имони комил.

— Март ойида, — дейди у, — 4100 сўм пул тушди. Бу ҳозирча ўртача кўрсаткич. Яқин орада уни икки баробар кўпайтирамиз.

— Сизларни ўйлантираётган муаммолар борми?

— Бизда бир нарса яхши. Буйруқбозлик, мажлисбозлик йўқ. Ишга фалон соатда келиб, фалон соатда кетасиз, деб тушунтириш ҳам йўқ. Ким кўп ва сифатли ишласа, яъни тайёрланган кийим-кечаги қанча кўп сотилса, иш ҳақи ҳам шунга яраша кўп бўлади. Битта муаммо бор. Материалдан қийналаяпмиз. Яхши материал етишмаяпти. Шу масалани ҳал қилиш керак.

«Спутник» косибчилик кооперативи ҳам аллақачон ўз йўлига чиқиб олган. Унинг ўн бир нафар аъзоси биринчи кварталда 45.900 сўмлик маҳсулот реализация қилибди. Болалар фондига ўз ҳисобларидан маблағ ўтказишибди. Улар тайёрлаган оёқ кийимларни кўриб завқландим. Бунинг боиси бор. Андижонда ҳам никоҳ тўйи арафасида куёв учун чех туфлиси қидириш одат бўлиб қолган эди. «Спутник»да тайёрланаётган туфлилар ана шу одатга чек қўйди. Куёвлар Шаҳрихоннинг ўзида тикилаётган туфлиларни завқ-шавқ билан олишаяпти. Улар чех туфлиларидан ҳам бежиримроқ. Бу ижодий рақобатда ғолиб келиш дегани эмасми? Қобилият ва маҳоратни тўла ишга солиб, одамларни меҳнатимдан хурсанд қилай деб, ишлаш намунаси-да!

Ҳозирги кунда районда 17 та кооператив самарали ишлаб турибди. Эрта-индин уларнинг сони 20 тага етади. «Восход», «Автомобилист», «Тандирчи», «Нақкош», «Сантехник», «Баҳор» ва бошқа кооперативлар номи эндиликда район меҳнаткашларига таниш бўлиб қолди. Улар ташкил этилиши муносабати билан эмас, балки арзон, сифатли, ҳозиржавоб хизматлари билан тобора дилларга йўл топмоқдалар, ижодий рақобатда олдинлаб кетишмоқда.

Ростини айтганда, «кооперация хўжалик юритишнинг социалистик шакли эмас, балки хусусий эгалик фаолиятига қайтиш» деб ҳам ўйлаётганларга аллақачон ташкил этилган ва меҳнаткашларнинг ишончини қозонаётган кооперативлар фаолияти муносиб жавобдир. Хўш, Москва районида фаолият кўрсатаётган кооперативларнинг илк тажрибалари нимани исботламоқда? Жуда кўп нарсани. Меҳнаткашларнинг ғоят ўсиб кетган талаб-эҳтиёжларини яхшироқ қондиришга, қўшимча моддий ресурсларни излаб топиш ва ишга солишга, экономикани, турмуш маданиятини юксалтиришга ёрдамлашмоқда. Хўжайинлик, омилкорлик, истеъдод ва тажрибаларни тўла ишга солишга имкониятлар яратмоқда, хизмат кўрсатиш соҳасини кенгайтирмоқда, иш сифатини оширмоқда.

Ҳамроҳим — район маиший хизмат кўрсатиш ишлаб чиқариш бошқармасининг бошлиғи Анваржон Ғаниев ҳам суҳбат мавзуи кооперативларнинг истиқболига келганда ўзини тийиб туролмади:

— Партия халқнинг қалбига жуда яқин. У инсонга қайси соҳада қобилиятинг, истеъдодинг бўлса, кўрсат, деяпти. Энди билимсизлар, қобилиятсизлар, ишёқмаслар четга сурилиб қолаверади. Ундайларни огоҳлантириш, муҳокама қилишга зарурат йўқ, — деди куюниб. — Мана, айтайлик, косиб ёки чевар бутун маҳоратини ишга солиб меҳнат қилса, у тиккан кийим-кечак аросатда қолмайди: харидоргир бўлади. Шунга яраша моддий манфаатдорлиги ҳам ортади. Ёмон ишласа, моли ўтмайди. Жазоси ўзи билан. Бунинг нимаси ёмон?

Кооперативлар одамларга кўп нарсалар бера бошлади. Энг муҳими: ижодий рақобат бошланди. Энди ёмон ёки сифатсиз иш бажаришни ҳеч нарса билан изоҳлашга ҳожат қолмади. Уй ишига ўралашиб қолган икки юздан зиёд аёл иш билан таъминланди. Яна бир муҳим томони шуки, кооперативлар айрим шахсларни бойитишга хизмат қилмайди. У маълум соҳада кооперативга бирлашган кишиларнинг очиқ мусобақасидир. Энг муҳими, экономикани кўтаришга ёрдам беради.

Одатда шунақа. Янгилик баъзан шов-шувдан бошланади. Районда ташкил этилган дастлабки кооперативлар ҳам аввалига баъзиларда шубҳа уйғотди. Бугун эса оёққа туриб, бўй-бастини кўрсата бошлади. Эртага эса бутун камолоти билан намоён бўлади. Илк тажрибалар, самаралар шундан далолат бераяпти. Партия эса ўз халқига келажаги порлоқ йўлни раво кўрмоқда.

А. ҚОРАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Шу кунларда Оққўрғон районидаги Охунбобоев номли колхоз бедазорларида ўрим-йиғим қизғин давом этаётир. Дастлабки ўришдаёқ ҳар гектар ердан 60 центнердан пичан олинмоқда. Емишнинг бир қисми молларга едирилаётган бўлса, анча бўлаги қишловга жамғарилаяпти.

СУРАТЛАРДА: 1. Ўрим пайти. 2. Моҳир комбайнчи Шавкат Отахонов. У кунига 7—8 гектар майдондаги бедани сифатли ўраяпти.

П. ЭРГАШЕВ фотолари.

Агросаноат комплекси: қайта қуриш чорраҳаларида

ЧЎНГ ОЛОЙ ТАШВИШЛАРИ ВА МУАММОЛАРИ

Фарғона водийси ўзининг бепоён пахтазорлари, болтомар боғлари, жаннатмакон гўшалари билан машҳур. Унинг жанубий қисмида яна бир воҳа ястаниб ётибди. Бу Амударёга қуюлувчи Қизилсув дарёси соҳилларида жойлашган Чўнг Олой водийси. Уни Фарғона водийсидан Олой тоғ тизмалари ажратиб туради.

Нисбатан чоғроқ Чўнг Олой водийси (шарқдан ғарбга узунлиги 150 километр, шимолдан жанубга эса 24—26 километр)да қишда изғиринли совуқлар, ёз ойларида ҳам тинмайдиган беқарор шамоллар ҳукмрон. Унинг сайхонликларида бирор туп ҳам дарахт йўқ. Бошқача айтганда, водийнинг шарқий дарвозасидаги Саритош қишлоғида ёнган чироқни тўрт чақирим узоқдаги ғарбий дарвозаси — Доровутқўрғондан туриб кўриш мумкин. Аёвсиз қора совуқ дов-дарахтлар ва маданий ўсимликларнинг ўсиб ривожланишига имкон бермайди. Ҳаммаёқ серўт яйлов. У водийнинг бор кўрки ва бойлиги.

Яйловнинг 150 минг гектарида Фарғона областининг чўпонлари андижонлик чорвадорлар ва қирғиз қардошлари билан ҳамкорликда сурув кетидан юриб, қўй-қўзи боқишади, ота-боболарининг асрлардан асрларга ўтиб келаётган касбларини эъзозлашади, юрт бойлигига бойлик қўшишади. Фарғоналиклар ҳар йили баҳорда, май ойи ўрталаридан 200 минг бош қўй-қўзини (бу область хўжаликларидаги жами қўй-қўзининг учдан икки қисмини ташкил этади) тоғлардаги довонлар, даралар, ўнгирлар орқали Чўнг Олой яйловларига ҳайдаб чиқадилар. Қуйида ана шу матонатли кишилар ҳаёти, ташвишлари, ўйлари ҳақида ҳикоя қиламиз.

●

Чўнг Олойни қардошлик, биродарлик яйлови ҳам деб аташади. Бу бежиз эмас. Ўзбек, тожик ва қирғиз чўпонлари асрлар оша қўлни қўлга бериб, сурув етакламоқдалар, юрт дастурхонини тўкин-сочин қилиш йўлида ҳормай-толмай ишлаяптилар.

Ёз ойларида бепоён яйловни кўм-кўк ўт-ўланлар қоплайди. Бу ерлар фақат сурув ҳайдаш, қўй боқиш учун яратилгандек. Бизга жазирама ёзда ҳам Чўнг Олойда йилнинг тўрт фаслига дуч келиш мумкин, дейишганди. Бу гапнинг чинлигига булутларга ёндаш Толдиқ ва Қирғизистон ССР 40 йиллиги номидаги довонларни қоплаган бир ярим-икки метрли қор деворлар орасидаги йўлдан ўтибоқ ишонч ҳосил қилдик. Довондан йил бўйи қор аримайди. Муттасил қор ёғиб турибди, совуқ шамол қор учқунларини учириб-тўзғитиб, аллақаерларга олиб кетади. Юзни аччиқ шамол чимчилайди.

Шу ердан, Ўш—Хоруғ автомобиль йўлининг Саритош қишлоғидан ўнгга бурилган жойидан Чўнг Олой яйловлари бошланади. Водийнинг фахр ва кўрки — Қизилсув ўзани, атрофдаги яйловлар, ўнгирлар ҳали қор остида. Фақат дарёгина қор уюмлари орасидан ўзига йўл топиб, ғарбга интилади. Оқим тобора кучга кириб бораяпти. Йил бўйи бир неча бор ўзгариб турадиган дарё ўзани ҳам омонатга ўхшайди, ҳали чинакам қўним топгани йўқ, буралиб-буралиб оқмоқда. Дарё айниқса ёз ойларида — қорлар эриганда кучга киради, Чўнг Олойнинг ҳамма нарсани ўз измига бўйсундирмоқчи бўлган ҳақиқий баҳодирига айланади. Тожикистон ССРнинг Тоғли Бадахшон автоном областига қарашли «Саримўғул» ва Қирғизистон ССР Ўш областининг Олой районидаги «Қашқасув» совхозларидан ўтиб, Кувасой механизациялашган чорвачилик станцияси участкаси жойлашган ерга етиб келдик. Уни областимизнинг Чўнг Олойдаги маркази дейишади. Қарияларнинг ҳикоя қилишларича, бу ерда бир пайтлар шинамгина қишлоқча бўлган. Лекин одамлар яйловнинг совуқ табиатига, қиш ўжарликларига чидай олмай атроф қишлоқларга кўчиб кетишибди. Айни шу ерда ўзбек посёлкаси қад кўтараяпти. Бундан атиги 15 йил илгари иккита вагончадан иборат манзил бор эди, энди эса 50 дан ортиқ хонадон истиқомат этаётган обод қишлоқча пайдо бўлди. Бир-бирига туташ кўчалар чиқарилди. Айниқса кейинги икки-уч йил ичида катта ҳажмли бунёдкорлик ишлари олиб борилди, маданий-маиший объектлар бунёд этилди.

Ленин чўққиси номли 23-мактаб ўқувчилари сони эса йилдан-йилга кўпайиб бормоқда. Ҳозир мактабда 165 ўқувчи таълим олаяпти. Мактаб қошида интернат ҳам ташкил этилган. Узоқ яйловларда меҳнат қилаётган чўпонларнинг фарзандлари учун ҳам билим, ҳам дам олиш учун барча шароитлар муҳайё этилган.

— Коллективимиз Қирғизистон ССРнинг Олой воҳасида жойлашган мактаблар билан ҳамкорлик ўрнатган, — дейди мактаб директори Мария Қипчоқова. — Қизилсув қишлоғидаги мактаб билан алоқамиз яхши. Ўтган йили мазкур билим даргоҳи ўқувчилари иштирокида спорт мусобақалари ўтказдик. Уларда Бўкунбоев номли мактаб талабалари ғолиб чиқишди. Лекин биз бундан хафа бўлганимиз йўқ. Чунки шунга ўхшаш учрашувлар, спорт мусобақалари туфайли дўстлигимиз янада мустаҳкамланиб бораяпти.

Мактаб ўқитувчиларининг кўпчилиги Қирғизистон ССРга қарашли қишлоқлардан келиб ўқувчиларга таълим беришади. Чунки бу ердаги ўқув машғулотлари қирғиз ва рус тилларида олиб борилади. Шунинг учун ҳам Кувасой шаҳар халқ маорифи бўлими ходимлари олойлик ҳамкасбларига кадрлар масаласида ёрдам бериш ҳақида мурожаат қилганларида улар бажонидил рози бўлишди. Шу тариқа Тўхтасин Абралов, Аблет Шамсиев, Абдулла Алпиддинов сингари қирғиз педагоглари ўзбек мактабининг талабчан устозлари бўлиб қолишди.

Қардошлик яйлови халқимизнинг дастурхонини гўшт ва ёғга тўлиқ этибгина қолмай, кишилар тақдирини ўзаро боғлашда ҳам воситачилик ролини ўтамоқда. Эркабой ота Ажибеков Чўнг Олойнинг ғарбий қисмидаги Жарбоши қишлоғидан. Унинг ота-боболари, уруғ-аймоқлари ҳам шу ерда туғилиб, шу ерда меҳнат қилишган. Лекин Эркабой отани Олтиариқ районидаги «Пахтакор» совхози чўпонларигина эмас, олтиариқликлар ҳам яхши билишади. У 15 йилдан буён шу хўжалик қўй-қўзиларини боқади. Мана ўн йилдирки, хўжаликнинг шу ердаги отарида бош чўпонлик қилмоқда. Унинг фарзандлари Умаржон —механизациялашган чорвачилик станциясида тракторчи, Мамазокир—ем-хашак тайёрлаш бригадасининг бошлиғи, Абдуакбар эса отаси билан бир отарда меҳнат қилаяпти.

Мамазокир Ажибеков чўпонлик қилган кезларида Олтиариқнинг Янгиараб қишлоғидан яйловга келган Келдибой аканинг қизи Назирахонга кўнгил қўйди. Икки ёшнинг муҳаббати поёнсиз яйловда чинакам синовдан ўтди. Янгиарабда ўзбек расм-русми бўйича тўй ўтказилди. Куёвнавкарлар қишлоқдан тўғри Чўнг Олойга йўл олишди. Улар Мамазокирнинг ота қишлоғига эмас, балки чўпон куёвининг сурувлари парвариш қилинаётган яйловга келишди. Энг сулув жойга оқ чодирлар тикилди. Меҳмонлар шу ерга таклиф қилиндилар. Яйловда ўтказилган тўй. довруғини ҳали ҳам гапириб юришади. Чунки тантанага олис Жарқишлоқдан, Доровутқўрғондан, Тошқўнғайдан, қўйингки, Чўнг Олойнинг барча яйловларидан меҳмонлар ташриф буюришди. Олтиариқлик Назирахон Чўнг Олойда келин бўлиб қолди.

Тақдир тақозоси билан Олойнинг Қорамиқ қишлоғилик Зуҳрахон кувасойлик Раҳматилло Шералиевлар хонадонига келин бўлиб тушди. Уларни учраштирган, севгисини қадрлаган ҳам мана шу яйлов. Раҳматилло Шералиев Чўнг Олойнинг куёвигина бўлиб қолмай, довруқли чўпонлардан бири сифатида элга танилди. Ғозтумшуқ яйловида қишловни ўтказаётган бахти бекам чўпон оиласида олти фарзанд камол топаяпти. Уларнинг учтаси мактаб-интернатда таълим олади. Чўпон болалари ота юртлари — Кувасойни ҳам, киндик қонлари тўкилган Чўнг Олойни ҳам ўзларига ватан санашади.

Қардошлик, биродарлик яйловнинг қиёфаси тобора ўзгариб бормоқда. Яйловни ўзлаштиришнинг комплекс программаси ишлаб чиқилди. Шу беш йиллик охирига бориб Шўрдала каналини қуриш бошланади. Бу йирик ирригация иншоотини ишга тушириш 10 минг гектар ерни суғориш имконини беради. Каналдан фақат қирғизистонлик чўпонлар эмас, Ўзбекистон ва Тожикистонга қарашли яйловлар ҳам баҳраманд бўлади.

Чўнг Олойда ҳали совуқ ҳукмрон. Қуёш яйловларга, ўнгирларга сахий нурини сочмоқда. Яқинда яшил майсалар кўкка бўй чўзади, осуда яйловнинг ўзига хос серташвиш ҳаёти бошланади. Ана шу воҳа қирғиз ва ўзбек чўпонлари дўстлигининг рамзига айланиб бормоқда. Бу дўстликнинг янада мустаҳкамланиши, қулоч ёйишига шак-шубҳа йўқ.

●

Яқинда қишловни катта водийда ўтказган сурув-сурув қўйлар тоғ яйловлари сари йўл олади. Отарлар бу ерларга етиб боргунга қадар машаққатли тоғ йўлларини, қорли довонларни босиб ўтади. Бу албатта, қўй-қўзиларнинг семиришига, жун сифатига салбий таъсир кўрсатади. Бу ҳисобга олиниб, Чўнг Олой яйловида парваришланаётган қўй-қўзиларнинг бир қисми неча йиллардан бери шу ернинг ўзида қишловга қолдирилаяпти.

Мазкур тажриба Чўнг Олой яйловларида деҳқончилик юксалиб, фойдаланилмай ётган ерлар ўзлаштирилиб, ем-хашак етиштириш йўлга қўйилгандан сўнг қўлланила бошланди. Суронли, изғиринли, доимо совуқ шамол эсиб турадиган шароитда чорва молларни боқиш осон эмас. Яйловда қишлаб қолишнинг ташаббускорларидан бири — Кувасойдаги чорвачиликка ихтисослаштирилган Ильич номли совхоз чўпонларининг тажрибаси иқтисодий жиҳатдан катта наф келтиришини кўрсатди.

Хўжаликда қўйчилик етакчи ўрин тутади. Совхоз бўйича 17 минг бошдан ортиқ қўй парвариш қилинаяпти. Мана беш йилдирки, ана шу қўйларнинг 4 минг боши Чўнг Олой яйловида қишлатилаяпти. Албатта, бунга олдиндан пухта тайёргарлик кўрилди. Қишловга қолдирилаётган отарларга махсус қошарлар қурилди, ем-хашак уларга яқин жойга ташиб келтирилди.

Ҳар йили 500 гектардан ортиқ майдон ҳайдалиб, арпа ва буғдой аралаштириб экилди. 60 гектар майдонга эса тажриба тариқасида беда уруғи сепилди. Ўтган йили озуқа экинлари экилган ҳар гектар майдондан пландаги 28 центнер ўрнига 38 центнердан қуруқ пичан жамғарилди. 1.650 тонна ем-хашак қишлов бошланиши арафасида отарлар яқинига келтириб қўйилганлиги қаҳратон қишда, қалин қор ёққанда қўл келди. Қишловга қолдирилган қўй-қўзилар ва қўтослар аёзли кунлардан семиз, соғлом олиб чиқилди. Ҳозир совхознинг Чўнг Олой массивидаги участкасида қишловдан ортиб қолган 440 тонна ем-хашак бор.

Лекин барча хўжаликлар сахий яйлов имкониятларидан тўғри фойдаланмаяптилар. Бу ерда ҳар йили областимизнинг 8 мингга яқин қўй-қўзиси, 650 бош қўтоси қишлаб қолмоқда. Бундан икки-уч йил аввал ана шу чорва моллари учун 3 минг гектар майдонда озуқа етиштирилар эди. Ўтган йилга келиб озуқа экиладиган майдонлар 2 минг гектарга тушиб қолди. Нега бундай?

Айрим хўжалик раҳбарларининг Чўнг Олойдаги яйловларга эътиборсизлиги, замин унумсиз, ҳосил кам олинаяпти, деган баҳона билан ҳайдалма ерлар ўз ҳолига ташлаб қўйилаяпти.

— Мен Фарғона районидаги Димитров номли ва «Коммунизм» колхозлари чорвадорлари билан бир-бирига туташ яйловларда қўй боқаман, — дейди Олой районидаги «Қашқасув» совхозининг бош чўпони Шамси Қудойберганов. — Бундан икки-уч йил муқаддам унумсиз яйловлар ҳайдалиб, деҳқончилик қилина бошланди. Дастлабки йилларда яхши ҳосил олинди. Афсуски, кейинги икки йил ичида ана шу ерларнинг бир қисмига умуман экин экилмаяпти. Яйловлар яйдоқлашиб, экин битмайдиган бўлиб қолаяпти. Ота-боболаримиз агар яйлов шудгор қилинса, у фақат 100 йилдан кейингина ўз ҳолига қайтади, тикланади, дер эдилар. Қўшниларимиз шу ҳақиқатни унутмасликлари керак.

Яйловнинг умри беҳуда ўтаётганига қўшни қирғизистонлик чўпонлар ҳам ачинишмоқда. Бундан тўрт-беш йил аввал Фарғона районидаги Димитров номли колхоз яйлов бағридан 200 гектар, «Коммунизм» колхози эса 300 гектар ер ўзлаштирди. Лекин бу ерлар мўл-кўл озуқа етиштирадиган майдонга эмас, шамоллар гувиллаб ётадиган, йил бўйи чанг-тўзон тўзғийдиган жойга айланди. Бу йил ҳам Димитров номли колхоз 100 гектар майдонга ем-хашак экинлари экди, холос. «Коммунизм» колхози ҳисобида турган, илгаридан ҳайдалиб келинган 180 гектар ер йил бўйи бўш ётди. Наҳотки бу хўжаликларнинг раҳбарлари ва чорвачилик мутахассисларини яйлов топталаётгани, унинг умри беҳуда ўтаётганлиги ташвишга солмаса? Олтиариқ районидаги «Ўзбекистон» колхози ва «Пахтакор» совхозига қарашли яйловлар аҳволи ҳам кишини ранжитади. Бу хўжаликлар ихтиёрида 500 гектардан ортиқ ҳайдаладиган ер бор. «Ўзбекистон» колхозининг 300 гектар майдондан 150 гектари ўтган йил эрта баҳорда ҳайдалди. Лекин уруғлик йўқлиги сабабли фақат 60 гектар майдонга арпа ва буғдой аралаштириб сепилди. Чунки Чўнг Олойга пландаги 36 тонна ўрнига бор-йўғи 7 тонна уруғлик келтирилган эди. «Пахтакор» совхозида ҳам худди шундай манзарани кўриш мумкин. Уруғлик йўқлиги ҳамда техника етишмаслиги сабабли 140 гектар майдон ҳувиллаб ётибди. Бундан уч-тўрт йил аввал ана шу ерларнинг ҳар гектаридан 25—30 центнердан қуруқ пичан йиғиштириб олинган эди.

Ўтган йили Фарғона областининг Чўнг Олойда деҳқончилик қилаётган хўжаликлари 1.460 гектар майдонга уруғ ташладилар, холос. Ҳолбуки, бу кўрсаткич бундан уч-тўрт йил аввал икки баравар кўп бўлар эди. Область агросаноат комитетининг Кувасой шаҳридаги механизациялашган чорвачилик станцияси мутахассислари аҳволдан жиддий ташвишга тушиб, юқоридаги хўжаликлар раҳбарларига бир неча бор мурожаат этдилар. Лекин ишда жиддий ўзгариш бўлмади. Чўнг Олойдаги яйлов тақдирига бефарқ қаралмоқда.

Шу ўринда таниқли ёзувчи Михаил Алексеевнинг «Она заминимизни фақатгина босқинчилар ҳужумидан ҳимоя қилмасдан, балки баъзи қалби қашшоқ ва совуқ юракли кишиларнинг майда-майда эгоизмидан ҳам асраш лозим. Улар ўзларига ерда бир марта яшаймиз, шунинг учун ундан нима неъмат бўлса истаганча олиш керак деб фикрлайдилар» деган гапларини унутмаслигимиз керак.

●

Қирғизистонлик қардошларимиз маданий яйловларни жорий қилиш, улардан самарали фойдаланиш туфайли яхши ютуқларни қўлга киритишмоқда. Хўш, маданий яйлов қандай ташкил этилади? Масалан, ҳар йили эрта баҳорда маълум бир регион ажратиб қўйилиб, бу яйловда қўй-қўзилар йил бўйи боқилмайди, аксинча, ўт-ўланлар яхши парваришланиши учун озиқлантирилади, уруғларнинг етилиши учун шароит яратиб берилади. Келгуси йилда пишиб етилган уруғ ерга тўкилиб, ўт-ўлан қалинлашади, яйлов қайтадан тикланади. Энг муҳими — яйловдан қиш ойларида ҳам фойдаланиш имконияти туғилади.

Афсуски, Фарғона области чўпонлари яйловлардан фойдаланишнинг бу интенсив усулидан фойдаланишни йўлга қўя олишмаяпти. Чўнг Олойда областимизга қарашли 150 минг гектардан ортиқ яйлов бор. Шу ўтлоқларда ҳар йили 200 минг бошдан ортиқ қўй-қўзи парвариш қилинади. Яйловдан самарали фойдаланишнинг қулай усуллари жорий этилмаётганлиги, қўшнилар тажрибасидан кенг фойдаланилмаётганлиги сабабли ўт-ўланлар тобора камаймоқда.

Чўнг Олой яйловида бундан 10—15 йил аввал бўлган киши унинг бугунги қиёфасини кўриб ҳайратга тушиши мумкин. Илгаридек тиззага урадиган майсалар, ўт-ўланлар деярли қолмади. Чунки қўй-қўзилар ва қўтослар эрта баҳорданоқ яйловга ёппа ҳайдаб юбориладн. Натижада улар ердан эндигина кўтарилаётган майсаларни еб тугатади, яйловлар топталади, пичан етилиб, уруғнинг ерга тўкилиш имконияти йўқолади. Келгуси йили янги уруғдан эмас, балки эски илдиздан нимжон ниҳоллар униб чиқади. Агар қардош қирғизистонлик чўпонлар тажрибаси асосида маданий яйловлар барпо этилиб, улардан навбатма-навбат фойдаланиш йўлга қўйилса, нур устига аъло нур бўларди. Бу эса яйлов истиқболи, қўйчилигимизнинг эртанги ривожи билан бевосита боғлиқ.

— Ота-боболаримиз ўзбек чўпонлари билан қадимдан ёнма-ён, бамаслаҳат ишлаб, сурув ҳайдашган, — дейди Шамси Қудойберганов.— Мана 20 йилдирки, мен ҳам Фарғона районидаги «Коммунизм» ва Димитров номли колхоз чўпонлари билан ҳамкорлик қилиб келаман. Лекин қўй парваришлашда, зооветеринария қоидаларига амал қилишда баъзи бир тафовутлар бор. Мен бошчилик қилаётган отар оилавий пудрат усули асосида ишлайди. Ўтган йили ҳар юз бош совлиқдан 115 тадан қўзи, 3 килограммдан жун олдим. Икки йилдирки, хўжалик ҳисобининг такомиллашган шакли — хўжалик юритишнинг чек усулидан фойдаланаяпмиз. Эндиликда отаримиздаги ҳар қандай харажат бевосита мен бошчилик қилаётган звено ҳисобига тушишини яхши биламан. Шунинг учун беҳуда сарфларга йўл қўймаяпмиз. Озуқадан, ем-хашакдан фойдаланишда қатъий тартиб ўрнатилган. Ўтган йил якуни бўйича оиламиз билан 4.500 сўм устама иш ҳақи олишга эришдик. Ўртача ойлик ҳақим 300 сўмга тўғри келди.

Ота-боболаримиз ҳам Чўнг Олойнинг узоқ, суронли қишини шу ерда ўтказишган. Ўзбек чўпонлари билан суҳбатларимизда шу нарса аён бўлдики, улар ҳар қўйдан 1—1,5 килограммдан жун, бошмабош қўзи олишар экан. Лекин қўйчилик интенсив технология асосига ўтказилаётган регионлар учун бу анча паст кўрсаткич. Мен бунга қўй-қўзилар куз ойларида, урчитишдан сўнг водийга ҳайдалиб кетилиши асосий сабаб деб ўйлайман. Чунки эндигина урчитилган совлиқлар бир ҳафта — ўн кунлаб қийин, машаққатли тоғ йўлларини босиб ўтади. Оқибатда улар яйловдаги семизлигининг ярмини йўқотади. Бунинг устига совуқда қўзиларнинг ўсиши бузилади. Натижада она қорнидаёқ нобуд бўлади ёки касалманд бўлиб туғилади. Шунинг учун ўзбек чўпонлари қўй-қўзиларни парваришлаш, қишловни яйловнинг ўзида ўтказишни йўлга қўйсалар фойдали бўлар эди. Шу ниятда эса яйловда ветеринария хизматини яхши йўлга қўйиш, деҳқончилик маданиятини ошириш керак.

Бунинг устига пичан ҳосилдорлиги ҳам талаб даражасида эмас. Областимиз бўйича ҳар гектар ердан ўртача 15—16 центнердан қуруқ пичан олинаяпти. Қўшни қирғизистонлик деҳқонлар эса бу кўрсаткични 45—50 центнерга, ҳатто 60 центнерга етказишмоқда. Сабаб шуки, ҳар гектар ерга сарфланаётган уруғ миқдори ниҳоятда кам. Масалан, областимизга қарашли хўжаликлар Чўнг Олойда ҳар гектар ерга 120—130 килограммдан бошоқли дон уруғи сепишади. Қўшни қирғизистонликларда бу рақам 250—300 килограмм. Бунинг устига уруғни ҳам кўндалангига ҳам узунасига квадратлаб экишади. Областимизда эса водий шароитидаги соз тупроқли ерларга белгиланган норма бўйича уруғ сепилмоқда. Чўнг Олойнинг тупроғи унумсиз, буғдой яккам-дуккам, нимжон униб чиқади. Бошоқ тортишга, дон пишиб етилишига улгурмасдан совуқ тушиб, ҳосилни тўла пишмасдан йиғиштириб олишга тўғри келади. Шунинг учун ҳам унумдорлик кам. Область агросаноат комитети Чўнг Олой яйловларида деҳқончилик қилаётган хўжаликлар учун уруғликни сарфлаш нормаларини қайта кўриб чиқиши керак. Чунки ҳар йили қанчадан-қанча механизмлар, ишчи кучлари овора бўлиб деҳқончилик қилинаяпти-ю, арзимаган миқдорда ем-хашак йиғиштириб олинмоқда.

Яна бир муҳим масала «Тош яйловлар» муаммоси билан боғлиқ. Ҳақиқатан ҳам кейинги йилларда яйлов бағрида тошли майдонлар кўпайиб бормоқда. Яйловлар тўппа-тўғри музлик қояларга, қорли дараларга туташади. Ёз ойларида қор ва музларнинг эриши натижасида кучли сув оқимлари пайдо бўлади. Қоялардан, даралардан оқиб тушадиган кучли оқимлар яйловни ювиб кетаяпти, кечагина яшнаб ётган ерлар ўрнида тош-шағаллардан иборат яп-яланғоч майдон ҳосил бўлмоқда. Чунки яйлов юзасидаги соз тупроқ 35—40 сантиметрни ташкил этади, холос. Остки қисми тошлардан иборат. Ҳозир областимизга қарашли яйловларда бундай ерлар 5 минг гектарга етди. Яйлов танқислиги ғоят сезилаётган шу кунларда яйлов-мелиорация трестининг областимиздаги механизациялашган кўчма колоннаси ана шу бебош ирмоқларни жиловлаш мақсадида махсус дамбалар қурган эди. Эндиликда улар ювилиб, теп-текис бўлиб кетди. Сув эрозиясини жиловлаш ҳақида эса жиддий қайғурилмаяпти.

Бундан ташқари мазкур колонна яйловни ичимлик сув билан таъминлаш мақсадида водопровод қувурлари ўтказган эди. Ҳозир улар ҳам лойқага тўлди, ремонт қилиш, тозалаш ҳақида жиддий ўйланмаяпти. Қўй-қўзиларни, бу ерда меҳнат қилаётган чорвадорларни сув билан таъминлаш эса муаммолигича қолмоқда.

Яйловда шамол эрозияси ҳам қатор муаммоларни келтириб чиқармоқда. Чўнг Олойни шамоллар ўлкаси ҳам деб таърифлашади. Дов-дарахт умуман йўқ. Озгина қуюн турса, қисқа муддатда куч олиб, бўронга айланади. Айниқса эрта баҳорда ерлар ҳайдалаётганда яйловнинг қиёфасини таниб бўлмайди, чанг-тўзон кўзни очирмайди. Тупроқнинг унумдор қисмини шамол учириб кетади. Қирғизистонлик деҳқонлар қўллаётган самарали усул — ерларни отвалсиз плуг билан тилиб деҳқончилик қилиш ўзини оқлаяпти. Академик А. Бараевнинг РСФСР ва Қозоғистоннинг қўриқ зоналарида қўллаётган бу усули қирғизистонлик деҳқонларга ҳам қўл келмоқда. Тупроқнинг унумдор қисми сақланиб қолинаяпти, шамол эрозиясининг олди олинаяпти. Айниқса тупроқнинг унумдор қатлами оз бўлган Олой шароитида бу усулни қўллаш аҳамияти катта.

Қирғизистонлик машҳур чорвадор, Иссиққўл областининг Кон районидаги «Партия XXII съезди» колхози бош чўпони, икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, СССР Олий Совети депутати Тоштанбек Ақматов (ҳозир у Қирғизистон ССР Олий Советининг раиси) бундан икки йил аввал яна бир ташаббус билан чиқди. Баҳорда туғилган қўзилар 6—7 ой яйловда парвариш қилиниб, вазни 33—34 килограммга етгач гўштга топширилмоқда. Илгарилари қўчқор қўйлар 1,5—2 ёшарга етказилиб гўштга топшириларди. Шунда ҳам нари борса 45—50 килограмм тош босарди. Янгича ишлашнинг самараси шундаки, 6—7 ойлик қўзиларни парваришлаш учун жамғарилган хашак ва омихта емдан умуман фойдаланилмайди. Қўзилар фақат яйловда боқилади. Қишловда озуқа — ем-хашак сарфланмайди. Топширилаётган маҳсулотнинг сифати ҳам яхши. Қўзилардан 1—1,5 килограмм жун олинаяпти. Бу самарали усулни ўзбекистонликлар ҳам қўллансалар фойдадан холи бўлмас эди.

Чўпонлар учун ғоят масъулиятли палла —яйлов мавсуми бошланиш арафасида. Агросаноат комплексининг бу муҳим тармоғида муаммолар талайгина. Уларни комплекс ҳал этиш СССР Озиқ-овқат программаси талабларини бажаришда катта роль ўйнашини унутмаслигимиз зарур.

Н. СОБИРОВ,
СССР Журналистлар союзи аъзоси, Фарғона область Ленин комсомоли мукофоти лауреати.

Уй-жой программаси амалда

ЎРНАК ОЛСА АРЗИЙДИ

Хива шаҳридаги янги микрорайонда қурилаётган уйларга оилаларнинг ёз фаслида кўчиб кириши режалаштирилган эди. Лекин «Средазтрансгаз» ишлаб чиқариш бирлашмасида меҳнат қилаётган 48 та оила ҳозирдаёқ янги квартираларга кўчиб кирди. Бу ерда муддатидан икки ой илгари учта 16 квартирали янги уй фойдаланишга топширилди.

Бу қувончли воқеани яқинлаштиришга «Средазспецстройтрансгаз» тресги иккинчи қурилиш-монтаж бирлашмасидан Бахтиёр Суюнов бригадаси Хоразм газчиларига ёрдам берди. Уй-жойларни жадал равишда топшириш бу илғор коллектив фаолиятида анъана бўлиб қолди. Бригада ўзига топширилган объектларнинг кўпини муддатидан анча илгари фойдаланишга топширмоқда. Бинокорлар ҳозир учинчи квартал ҳисобига ишлашмоқда.

Бу ерда кенг ёйилаётган ва ҳамкорлар ҳам ўз ишида қўллаётган бригада пудрати усули жадаллаштиришга кўмаклашмоқда. «Завод-транспорт-қурилиш» технология занжирининг барча бўғинлари аҳиллик билан бир маромда ишлаши натижасида монтажчилар объектларни аъло сифатли қилиб топширмоқдалар.

Илғорлар бригада пудрати асосида ишлаб, меҳнатни жуда яхши ташкил этдилар. Сўнгги вақт ичида барча ишчилар ўз разрядларини оширдилар, бир неча мутахассисликни биладилар ва зарур бўлиб қолса бир-бирларининг ўринларини эгаллай оладилар. Яқин-яқингача 43 ишчи зўрға бажарган иш ҳажмини 35 монтажчи муваффақиятли уддаламоқда. Бахтиёр Суюнов бригадасига қурувчиларнинг бошқа кўплаб коллективлари ҳам тенглашмоқдалар. Илғор тажрибани қўлланиш йиллик топшириқни, шахсий беш йиллик планларни муддатидан илгари бажариш учун курашда ёрдам бермоқда.

КОНВЕЙЕРДА БОЛАЛАР БОҒЧАЛАРИ

Бухородаги янги микрорайонда 380 ўринли чиройли ва шинам болалар боғчаси кичкинтойларни ўз бағрига олди. Бу боғча монолит усулда тайёрланган бўлиб, маҳаллий уйсозлик комбинатининг янги маҳсулотидир. Шу ерга яқин ерда яна бир боғчани пардозламоқдалар. Уни Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси очиладиган кунга фойдаланишга топшириш мажбуриятини олишган.

Комбинатда болалар боғчалари ҳамда бошқа социал-маданий-маиший объектлар, жумладан мактаблар ва магазинлар қурилиши билан шуғулланувчи махсус конвейер ташкил этилган. Бу уй-жой микрорайонларини идоравий тўсиқларсиз биргина ташкилот кучлари билан комплекс равишда қуриш имконини беради.

Комбинат янгиликни жорий этишга беш йиллик бошланмасдан олдин ҳозирлик кўрабошлаган эди. Қўшимча маблағлар ажратилишига умид қилишмади, ички резервларга тўла таянишди. Тежамкорлик билан ишлаб, ҳар бир сўмни ва ҳар бир килограмм материални иқтисод қилдилар. Ҳатто вақтдан ҳам анча ютдилар: реконструкциялар лойиҳаси қачон тўла тайёр бўларкин, деб кутиб ўтирмадилар. Чизмаларни ўзлари тайёрладилар. Кейин эса уларни лойиҳачилар билан келишиб олдилар. Ишни бундай ташкил этиш учун ҳукуматнинг махсус рухсатини олишга муваффақ бўлдилар.

Лекин, ҳар ҳолда программани амалга ошириш учун қўшимча майдон ва 20 миллион сўмга яқин пул керак бўлди. Бирор ердан ёрдам олиш мумкин эмасди. Лекин худди ана шу ерда ҳам кўзда тутилган харажатларни кескин камайтиришга муваффақ бўлдилар. Монолит уй қурилиши энг муҳим резерв бўлиб чиқди. Бундай уйларга капитал маблағ беш-олти баравар кам сарфланади ва у панел уйсозлиги каби қудратли техникавий базага муҳтож эмас. СССР Қурилиш давлат комитети янги ишларни йўлга қўйишда коллективга катта ёрдам берди. Монолит уйлар қурилишида анча тажриба орттирилди: 14 қаватли маъмурий бино қуриб биткazилди, кўп қаватли турар-жой биносини бунёд этиш учун тайёргарлик кўрмоқдалар.

ШОФЁРЛАР ЖАДАЛ ИШЛАШМОҚДА

Саккиз рақами ўн олтидан катта. Шундай бўлиши мумкинми, ахир? Ҳа, бўлиши мумкин, — деб жавоб беришади бригада пудратига ўтиб ишлаётган Самарқанддаги 129-автокорхона ҳайдовчилари бу ғалати саволга. Даврон Нуриллаев бригадаси битта маршрут орқали «МАЗ» маркали саккизта юк машинасида ғишт заводига шу маркадаги ўн олтита машина ташиганидан ҳам кўпроқ тупроқ етказиб бермоқда.

Иш ҳақи икки баравар кўпайган шоферлардан сўнг корхона директори янгиликнинг афзаллигини сезиб, енгил тортди. Энди уни шаҳар идораларига чақиришмас, нима учун ғишт ишлаб чиқаришни барбод қилдингиз, деб саволга тутишмас эди. Уни бекорга қийишмасди — 17-ғишт заводи бошқармасининг буюртмалари муттасил бажарилмас, натижада уй-жой ва бошқа объектлар қурилиши тўхтаб қоларди.

Бригадага меҳнатни ташкил этиш ва иш ҳақи фондини сарфлашда тўла мустақиллик берилди, унга иш ҳақи фонди қаердан пайдо бўлишини батафсил тушунтиришди, бригадани фақат битта объектга бириктириб қўйишди. Натижада илгарилари кишининг хаёлига ҳам келмаган ҳодисалар рўй берди. Ҳамма вақт етишмайдиган эҳтиёт қисмлар тўлиб-тошиб ётибди. Бригада уларни тежаб-тергаб сарфлаганн учун мукофот олмоқда.

Ҳайдовчилар ўтган йилга нисбатан кунига икки баравар кўп қатнаётганликларини кўрган инженерлар бунга ажабланмайдилар. Планни барбод қилганлик учун ишдан бўшатилиши керак бўлган Шариф Эшев ҳам нормани бир ярим баравар бажармоқда.

Юк машиналари ҳам бузилмайдиган бўлди: юк ташиш планини ошириб бажарганлик учун бригаданинг ўзи ремонтчи-слесарга мукофот тўлайди. Шу сабабли ремонтчи-слесарь кечқурун ишга келиб, кун бўйи машинанинг ҳамма носозликларини эрталабгача бартараф қиладилар. Ремонтчиларгина эмас, завод бошқармаси экскаваторчилари ҳам тинимсиз ишлайдиган бўлдилар. Чунки уларни ҳам моддий жиҳатдан рағбатлантирмоқдалар. Ҳамма нарсага маблағ етмоқда. Айтайлик, тросс узилса ёки шестерня синиб қолса-чи? Ўша заҳотиёқ шоферлар йўлга чиқиб, керакли деталларни қаердан бўлмасин, топиб келадилар. Тарки одат амри маҳол деганларидек, энди кондан гил тупроқ «ўмариш» учун келган кишиларнинг йўли тўсилган. Бунга бригада йўл қўймайди.

Нуриллаев бригадасидан сўнг яна уч бригада пудрат усулида ишлашга ўтди. Улар ишлаётган шоферларнинг ярмидан сал кўпроғини ташкил этсалар-да, юкларнинг 90 процентини ташиб беришмоқда. Одамларимиз жуда ўзгариб кетишди, — дейди қувонч билан директор А. Жаландинов. — Йил охиригача қолган бригадаларни ҳам пудрат усулида ишлашга ўтказамиз. Автокорхонамиз қўшимча иш қидиришига тўғри келади шекилли, чунки меҳнат унумдорлиги жуда тез суръатларда ошиб бормоқда.

(ЎзТАГ).

МАДАНИЙ ҲАЁТ

ЗИЁ МАСКАНИ

Район марказий кутубхонаси коллективининг яхши ташкил этган. Мавжуда Хурсандова китобсеварларга муносиб хизмат қилиш учун билим ва маҳоратини аямайди. Шу сабабли Киров номли, Ленин номли колхозларнинг меҳнаткашлари, Сочак, Хитоюз, Узунқишлоқ китобхонлари унинг номини ҳурмат билан тилга оладилар. Опанинг жонкуярлиги натижасида китоблар ва китобсеварлар сони кундан кун ортиб бормоқда. Айни пайтда 538 китобхон, 10 минг 941 та китоб мавжуд. Бундан ташқари нурхонада 7 номда газета, 9 номда журнал тартиб билан териб қўйилган.

Кутубхонада «Ленинча порлоқ йўлдан», «КПСС XXVII съезди материаллари», «Ичкиликбозлик — иллат», «Атеистик тарбияга — алоҳида эътибор» каби бурчаклар ташкил этилган. Раъно Саъдуллаева, Раҳим Узоқов, Аҳтам Раупов, Соли Ғаниев, Малика Умарова, Мамлакат Сувонова, Мусаллам Давронова каби активлар ҳар ишда мудиранинг ёрдамчиларидир. Мавжуда Хурсандова ташаббуси билан Самарқанд районидаги Киров номли колхознинг 2-бригадаси дала шийпонида ва теплицасида кўчма кутубхона ташкил этилган.

Н. ОЛИМОВ.

«ГУЛЁР» ҚЎШИҚЛАРИ

Колхозда яшовчи отахон ва онахонлардан «Гулёр» фольклор ансамбли ҳақида сўрагудек бўлсангиз, уларнинг ҳар қайсиси:

— Ҳа, болам, бу зап кўнглимиздаги иш бўлди-да. Мана энди биз бир маҳаллар ўйнабкулиб айтган қўшиқларимизни ёшларимиз эшитаверишади, — деб жавоб қайтаради.

Ансамбль ташкил этилганига айтарли кўп вақт бўлгани йўқ. Шунга қарамай коллектив «Правда Востока» колхозидагина эмас бутун Ленин районида танилиб бораяпти. Фольклор-этнографик ансамблларнинг район ва область кўрикларида қатнашган «Гулёр» коллективи фахрли биринчи ўринни қўлга киритди. Халқ ижодиёти Бутуниттифоқ II фестивали доирасидаги республика конкурсида қатнашиб, яхши таассуротлар қолдирди.

Ансамблнинг довруғини ёяётганлар орасида оддий колхозчилар, болалар боғчасининг тарбиячилари, медицина ходимлари, пенсионер онахонлар бор. Саксон олти яшар Қўнимхон Жабборова, етмиш беш яшар Тожихон Мадумарова, Муножотхон Усмонова ва Холисхон Алимқулова ижросидаги «Фабриканинг йўлидан», «Омонёр», «Дилбаржон», «Тановар» каби халқ қўшиқлари дилларга ором бағишламоқда.

Ш. АҲМЕДОВ.

МАСТОН БУВА

ҲИКОЯ

Мастон буванинг касби — гулчилик. Аммо бўш пайтларида ашула ҳам айтиб туради. Ёши етмишдан ўтганига қарамай ҳали овози бор.

Олдинги ҳафта Мастон бувани тўрт-бешта ёшлар қўярдақўймай тоққа олиб чиқишди. Ашула эшитиш учун. Мастон бува ўзи билган бутун ашулаларни айтди. Кейин қишлоққа қайтишди.

Орқага қайтишда бояги ёшлар бир-бирларини қувишиб, пастга югуриб тушишди. Мастон бува ҳам уларга эргашиб жадал юрди. У тоғдан ёмон тушмади-ку, лекин қишлоқ кўчасига кириб келганида бели бирдан қирс этди. Устига устак биров омбир билан икки тиззасини чимдиб олгандек бўлди.

Мастон бува уч-тўрт кун ётиб қолди. У ёшлик йилларини эсламаганда бу яқин орада тоққа чиққан ҳам, тоғдан бундай югуриб тушган ҳам эмасди. «Умр сезилмай ўтиб кетибди-да», — деб ўйлади. Қилган иши эриш туюлди унга...

Сафарали деган йигитнинг уйига шаҳардан бир дўсти меҳмонга келди. Шу баҳона оғайнилар бир дастурхон атрофига йиғилишди. Ана шунда Сафарали беҳосдан ҳаяжонланиб: «Яна тоққа бир чиқмаймизми»? — деган таклифни ўртага ташлади.

— Мастон бувани олиб... — дарҳол гапни илиб кетишди бошқа ёшлар.

— Мастон буваси ким? — қизиқсинди меҳмон Мирзаабдулла.

— Ўзимизнинг чоллардан. Халқ қўшиқларини айтади кифтини келтириб... — дўстига тушунтирди Сафарали.

Ёшлар эртаси куни саҳардан тоққа чиқадиган бўлишди...

Мастон бува мактаб ҳовлисида гул қайчилаётган эди, қуюндай бостириб келишди йигитлар.

— Кетдик, бува, — деди Сафарали дангал чолга.

Мастон бува ёшларни кўрганидаёқ, уларга олдинги тоғ сайри ёқиб қолгани, уларнинг ҳозирги мақсади нима эканлигини кўнглида сезганди. Аммо у Сафаралига анграйиб ажаблангандек қаради.

— Қаёққа? — деб сўради қария.

— Тоққа, бува. Ўзингизни гўлликка солманг, — деди Сафарали сал инжиган, ўпкаланган оҳангда. У Мирзаабдуллага имо қилди. — Бу киши меҳмонимиз. Сизни бир эшитсин...

Мастон бува аслида ёшларга рўйи-рост: «Сенлар билан энди бормайман, боролмайман ҳам, мазам йўқ», — дейиши керак эди. Ёки унинг ўрнида бошқа одам бўлганида, жиддий туриб масалан: «Тошларингни теринглар, кексайганда менга бало борми сенларга қўшилиб», — дерди. Аммо Мастон бува ўйга чўмиб алланечук довдираб қолди. Меҳмон — отангдан улуғ. Бунинг устига меҳмоннинг олдида ўзингникиларни изза қилиш одамгарчиликдан эмас... Буниси майли. Гап кўпроқ унинг ўзида... Бир томондан, оёқ тирашга уринаётгани-ю, иккинчи томондан, тоғ деган сўзни эшитиб қандайдир қанот чиқараётганини ҳис этди. Тоғлар уни гўёки чорлаётгандек. Назарида, ҳозир уларга қўшилиб бормаса, ёшлар эмас, ўзи ниманидир йўқотадигандек эди...

Мастон бува кулимсираб, ҳазиллашди:

— Ҳали ашулаям айттирарсизлар, борсам? Вой-вой, қариганда-я...

Сафарали қариянинг кўнглини қаёқдан билсин. Чол шунчаки иккиланаяпти, деб ўйлади.

У Мастон буванинг елкасига қўлини ташлаб, беозор қучди. Қўл тафти Мастон бувага қишлоқ одамларининг ўзига нисбатан меҳрини эслатгандек бўлди...

Улар ерда ўралиб ётган арқонга ўхшаган йўлдан юриб кетишди. Олдинда бир-биридан юксак чўққилар. Қор. Унга аллақандай қоришиб ёнаётган қуёш. Орқада — пастда дарё. У ҳам нурда жилваланиб, симобдек ялтирайди. Ёшлар сакраб-ўйноқлаб, Мастон бува эса икки қўли орқасида уларга эргашиб, анча йўл юришди.

Аввалига осонроқ, сўнгра тик сўқмоқдан сирпаниб-чирмашиб кўтарилиб боришди.

Тоғ сайрига одатланмаган Мирзаабдулла тез орада Мастон бува ёнига қўшилди... У қария тўғрисида биринчи бор эшитганида китобларда сурати босилган бахшиларни кўз олдига келтирган эди. Қария билан юзлашган пайтда эса тасаввуридаги одамларга хос бирон белги тополмаганидан ҳафсаласи пир бўлгандек бир ҳолатни туйди. Мастон бува шу қадар оддий эдики, «Бу чол тоққа чиқиб нима ҳунар кўрсатар экан» деган фикр беихтиёр Мирзаабдулланинг хаёлидан ўтди... У сўқмоқда тер босганича кетаётиб, яна қарияга разм солди. Илк қарашда чол каттакон хумга ўхшайди. Оёқлари ингичка, елкалари нозик. Лекин гавдаси йўғондан келган... Мирзаабдулланинг хаёлига яна бояги фикр келди. Кейин эриниш, ланжликка одатланган кўпчилик шаҳарликлар сингари: «Чолни қишлоқнинг ўзида эшитсак ҳам бўлаверарди, шарт эмасди бунча оворагарчилик», — деган хаёлга ҳам борди...

У бекорчиликдан қарияни саволга тутди:

— Доим гулчилик қиласизми, бува?

Мастон бува меҳмонни қийнаб қўймаслик учун саволга батафсил жавоб қайтарди:

— Ҳа, доим. Аввалдан... Ёшликда уч-тўрт йил боғбонлик қилдим. Кран билан тоғларга сув чиқардим. Кейин уруш бошланди. Кетдим. Қримда, Украинада бўлдим. Бир марта яраландим. Кубанда даволандим. Яна кетдим. Иккинчи ўқ тегди. Тифлисда ётдим, госпиталда. Ўша ердан қайтдим қирқ тўртинчи йил...

— Оилангиз бормиди уруш бошланганида? — сўради Мирзаабдулла қария ҳикоясини охиригача эшитишга сабри чидамай.

Мастон бува гўёки ўшанда оиласи бўлган-бўлмаганини эслаётган одамдек чуқур ўйга толди.

— Ҳа, Муҳаррамхон... — деди ниҳоят. — Лекин мен кетганда онам ўлган экан... Тўртта бола ўлган экан, келсам... Хотин бир ўзи уйда йиғлаб ўтирибди... Яна фарзанд кўрдик, албатта. Неваралар... — Шундан сўнг у Мирзаабдулла кутмаган қизиқ гап қилди. — Гулни, дарахтларни яхши кўраман...

Мирзаабдулла — зиёли йигит. У шаҳардаги обрўли бир муассасада хизмат қилар, ўзини одамлар орасида юрган, улфат кўрганлардан деб биларди. Шу пайт Мастон бувага нисбатан ўзининг муносабатини ўйлаб, уни уятга ўхшаш қандайдир ҳиссиёт чулғади. Кўз ўнгида шу асно қариянинг қиёфаси ўзгаргандек бўлди... Йўқ, чол хумга ўхшамайди. Бу чол ўзи бир дарахт. Шохлари чопиб ташланган тана... Мирзаабдулла Мастон бувани ўзи таниган аллакимгадир ўхшатди. Аммо кимга?! Бу савол Мирзаабдулланинг хаёлида жавобсиз қолди.

Улар ёнбағирдаги бир арчазорда тўхташди. Йигитлар елкаларидаги юкларини тушириб, жой ҳозирлашди. Ўт ёқиб, овқат пиширишди. Шошмасдан, худди эзгу бир ишни қойил қилаётган кишилардек кўтаринки кайфиятда овқатланишди. Ниҳоят, Сафарали Мастон бувага юзланди:

— Энди сиздан эшитайлик, қани бошланг, отам.

Мастон бува ҳар доим ашула айтишдан олдин ҳазиллашиб, нимадир дейди, Бу гал ҳам шундай бўлди.

— Шунақа қўймайсизлар-да одамни тоққа чиқариб. Вой-вой, уялиб кетаяпман...

Йўқ, Мастон бува ноз-фироқни билмайди. Бу фақат бир ҳазил. У шунинг баробарида қўлини ерга тираб ўрнидан турди. Четда ётган бир тош устига ўтиб ўтирди-да, қўлига ликобча олиб ашула бошлади:

Кичкинамда шўх эдим,
Муллога сотдилар мани.
Мулласи даҳшат экан,
Зиндонга отдилар мани...

Мастон бува дардини бировга гапириб бераётгандек секин-аста бутун юраги, вужуди билан баралла куйлашга ўтди:

Фаранг рўмол бошимда,
Ғижимлари қошимда.
Ўн тўрт яшар ёшимда —
Не бaлолар бошимда...

Унинг овози дам сайин очилиб авж нуқтага кўтарилаётгандек эди:

Дарё-дарё ёқалаб-ёқалаб,
сой келади, ёр-ёр,
Паранжига ўралашиб,
ким келади, ёр-ёр?
Паранжига ўралганни
ким кўради ёр-ёр?
Сенинг ойдин жамолингга
ким тўяди ёр-ёр?..

Э, гап бу ёқда экан-ку!.. Мастон буванинг тиниқ овози баралла янграб, қояларга урилар, теварақдаги тоғлардан акс-садо қайтарди. Гўё бутун борлиқ куйлаётгандек туюлар, халқ яратган бу шеърий ҳикояни тинглаб, киши беихтиёр ҳаёт ва абадият тўғрисида ўйга чўмарди.

Дунёда бу улуғвор тоғлар оғушидаги бепоёнликка тенг келадиган концерт зали йўқ.

Дунёда ўзи яратган қўшиқни ўзи куйлаган халқдан ўтадиган хонанда ҳам бўлмаса керак.

Мирзаабдулла қариянинг бунчалик санъаткорлигини ҳам, халқ қўшиқларининг тоғда бундай сеҳрли бир йўсинда янграшини ҳам илгари ҳеч хаёлига келтирмаганди. У юрагида энди Мастон бувага нисбатанми, ўзини тоққа бошлаб чиққан дўстларига ёхуд теградаги қачонлардир мангуликка айланиб қолган қояларга нисбатанми, қандайдир миннатдорлик ҳис этди.

Мастон бува эса ўз ашуласи билан ўзи банд эди:

Чилла чиқса,
Нор туялар маст бўлур,
Маст бўлур..
Ёш ўлса,
Тоғу тошлар паст бўлур,
Паст бўлур...

Бу, афтидан бояги ҳикоянинг ниҳояси эди. Мирзаабдулланинг кўзларига ёш қалқди. Қаршисида ўтирган қария ўзи ёниб куйлаётган қўшиқлар сингари тарих қаъридан чиқиб келгандек ва ана-мана дегунча яна қайтиб тарих қаърига сингиб кетадигандек бўлиб туюлди унга.

Халқ қўшиқчилари тингловчини бир ўйлатиб, бир ўйнатадилар.

Мастон бува ҳам шундай қилди. У беҳосдан маҳзун ашуладан кейин шўх куйлашга тушди:

Дарвозанг шақир-шақир,
Ёр келса, мани чақир...

Қария Мирзаабдуллага қаради. Меҳмон ҳамон чуқур ўйга толиб ўтиргани учун унга қўшини учириб қўйди:

Ой чиқса, ойдин бўлур,
Кун чиқса, кундуз бўлур.
Шу укамнинг қошлари-ё,
Телпакка қундуз бўлур...

Кейин қария яна фиғон чекди:

Кечқурун сувга чиқиб, сухсурни кўрган бормикин...

Мастон бува тўхтамасдан икки соатга яқин ашула айтди. Охири кулимсираб: «Э, бўлди-е», — деб ўрнидан турди.

Кун кеч бўлиб қолган эди.

Ҳамроҳлар юкларини йиғишиб, тоғдан силжишди.

Мирзаабдулла шу кунги бутун таассуротини жамламоқчидек ўй суриб борарди.

— Ажойиб чол экан, — деди у ниҳоят ёнида келаётган Сафаралига. Ўртоғи майин жилмайиб, бош силкиди.

Мирзаабдулла чол тўғрисида: «Чинакам инсон ўз дарди, атрофидаги одамлар дардини ҳайдаш учун кулса, куйласа керак дунёда, шунақа инсон экан бува», — деб ўйлади. Қариянинг гулга, дарахтга шайдолиги ҳам энди унинг наздида янгича маъно касб этгандек бўлди.

Йигитлар тоғда бир оз йўл босишгач, шўхлик-шумликлари тутиб, одатдагидек бир-бирларини қувишганча пастга қараб югура бошлашди.

Улар Мирзаабдуллани ҳам қўймай, судраб кетишди.

Тоғда Мастон бува ёлғиз қолди.

У ёшларнинг орқасидан бир нафас тикилиб турди. Кейин олдинги гал панд еганини ҳам унутиб, ёш боладек ўйноқлаганча, тоғдан пастга қараб югурди...

Омон МУХТОРОВ.

ҚУЛОҚҚА ЧАЛИНГАН ГАПЛАР

«Лола» кооператив ошхонасига киришимиз билан қовурилган жўжаларнинг лоладек қизариб туриши иштаҳамизни карнай қилиб юборди».

[Хўрандалар гапидан].

* * *

«Бу дорини бурнингизга уч томчидан уч марта томизасиз».

[Доришуноснинг беморга деганлари].

«Сойдаги балиқчалар «Андижон полкаси» рақсига тушаётган бир пайтда унинг сувини қуритишди».

[Табиат мавзуидаги гаплардан].

* * *

«Тунда карам суғораётган оқ яктаклик сувчининг қораси кўринди».

[Лавҳадан].

«Жигули» тумшуғига «Москвич» калла қилиб тан жароҳатини етказган».

[ГАИ инспектори актидан].

* * *

«Оқ шеърингизда бўёқ кам, деган жавоб олдим. Тавба, шеърнинг ҳам ранги бўладими?»

[Бир ҳаваскор шоир сўзи].

— Шакарбек асаларини шакар билан боқса ҳам, боли аччиқ бўлиб қолибди.

— Исми-жисмига монанд бўлмабди-да.

[Қўшнилар суҳбатидан].

* * *

«Дўхтир, операциядан яхши чиққан «кўричак» бизга обед учун ош келтирибди».

[Ҳамширанинг хирургга дегани].

М. МИРЗАШАРИПОВ.

Жиззах районидаги В. В. Куйбишев номли ўрта мактабда рус тили ва адабиётидан дарс бераётган Светлана Михайловна Холоповани тажрибали, талабчан, изланувчан муаллима сифатида билишади. У махсус жиҳозланган хонада машғулотларни жуда жонли ўтказади.

СУРАТДА: С. Холопова лингофон хонасида ўқувчилар билан.

Ш. ТЎРАЕВ фотоси.

ЎҚИНГ, ҚИЗИҚ!

Швед олими Карл Линней гулларнинг турли вақтда очилишидан фойдаланиб, ботаник соат яратган.

* * *

Кактус Америкада кучли ҳид таратувчи ўсимлик ҳисобланади. У чиқарган бўйни узоқ масофадан, масалан бир чақиримдан ҳам сезиш мумкин.

* * *

Мадагаскар оролида ўсадиган улкан ёнғоқ дарахтининг меваси ўн йилда пишади. Ёнғоқнинг пўсти кўкимтир зайтун рангида бўлади, бир донасининг оғирлиги 10—15 килограмм. Баъзилари 25 килограммгача тош босади.

БИЛИБ ҚЎЙГАН ЯХШИ!

ЕТТИ САРИҚ ОЙИ

Ҳар фаслнинг боши, уни хотималовчи ойи бўлади. Чунончи мартда бошланган кўклам мавсумини май ниҳоялаб беради. Бу ой баҳорнинг обдон тўлишган ва сўлимлашган даври. Унда мевали дарахтлар, токлар, полиз, сабзавот экинлари ҳосил тугади. Эртаги неъматлардан карам, картошка, помидор, қулупнай, гилос эл дастурхонини безайди. Қовун ва тарвузнинг кечкиси шу ойда экилади.

Қовун эксанг, соз эк,
Палаги тоза бўлсин,
Шираси ўткирликда
Болга андоза бўлсин.

Кун узая бориб, ой охирида 14 соату 57 минутни ташкил этади.

Ҳозир авжи савр. 21 майдан унинг ўрнини жавзо олади. Уни «Етти сариқ ойи» ҳам дейишади. Ҳа, унинг шарофатидан камида етти хил эҳсон бунёдга келади: тариқ, арпа, буғдой, тут, қулупнай, гилос, ҳандалак. Пилла ҳам шу ой самарасидир.

Ҳарорат кўтарилган сари анҳорлар, сою дарёлар суви жўшади. Бу, биринчидан, оби ҳаётни кўп талаб этадиган экинларни қондириб суғориш, иккинчидан, сув омборларини мумкин қадар тўлдириш имкониятини беради.

Шу оби ҳаётдан элимиз
бўстон,
Сувни шарафлаган
деҳқондир деҳқон!

Барча экинлар, хусусан ғўза ниҳолларининг соғлом ва бақувват бўлишини таъминлаш пахтакорларнинг шу кунлардаги биринчи вазифасидир. Шунингдек қўзилатишни муваффақиятли якунлаш, қирқимни охирига етказиш, ем-хашак жамғаришни жадаллаштириш, совлиқлару қўзилар парваришини яхши ташкил этиш лозим.

Қўйнинг туёғи қаттиқ,
Чорва машаққати ундан
ҳам.

Етти хазинанинг бири — пиллачиликдаги ишлар ҳам расамадли бўлиши фақат у билан бевосита шуғулланувчиларгагина эмас, мутасадди ўртоқларга ҳам боғлиқ. Пиллакорларни моддий ва маънавий рағбатлантириш муваффақият гаровидир.

Р. ЖУМАНИЕЗОВ.

Спорт ахбороти

ФУТБОЛ

Биллур соврин — СССР кубоги учун ярим финал учрашувлари бўлиб ўтди. «Жальгирис» командаси кутилмаганда ўз майдонида имкониятни бой берди. Вильнюсликларга қарши ўйнаган «Металлист» (Харьков) 2:1 ҳисобида ғолиб чиқди.

Москвада «Торпедо» ва Днепропетровскнинг «Днепр» коллективлари ўзаро куч синашдилар. Матчнинг асосий вақтида ҳисоб очилмади. Натижада ҳар бири 15 минутдан қўшимча икки бўлим белгиланди. 98-минутда Н. Савичев киритган ягона тўп ўйин тақдирини ҳал қилди. Шундай қилиб, финалда «Торпедо» ва «Металлист» командалари учрашадиган бўлди.

Мамлакат чемпионатида икки учрашув ўтказилди: «Динамо» (Минск) — «Динамо» (Киев) — 1:2. «Қайрат» (Олмаота) — «Динамо» (Москва) — 2:1.

* * *

«Пахтакор» яна мухлисларини ранжитди. Футболчиларимиз Симферополнинг «Таврия» командасини енга олмадилар — 0:0. Устигаустак Марат Кабаев ўн бир метрдан жарима тўпини аниқ бажара олмади.

Бошқа учрашувлар натижаси: СКА «Карпати» (Львов) — «Кузбасс» (Кемерово) — 4:0, «Ротор» (Волгоград) — «Геолог» (Тюмень) — 4:1, «Кубань» (Краснодар) — «Динамо» (Ставрополь) — 1:4, «Даугава» (Рига) — ЦСКА — 0:0, СКА (Ростов) — «Звезда» (Пермь) — 3:0, «Металлург» (Запорожье) — «Ростсельмаш» (Ростов) — 2:0, «Колос» (Никополь) — «Заря» (Ворошиловград) — 0:2, «Помир» (Душанбе) — «Шинник» (Ярославль) — 3:1, «Котайк» (Абовян) — «Спартак» (Орджоникидзе) — 3:1.

ВЕЛОПОЙГА

Тинчлик велопойгасининг тўққизинчи босқичида ГФРлик Вернер Штрауф ғолиб чиқди. У Польшанинг Каменна-Гур ва Легниц шаҳарлари орасидаги 196 километр масофани 4 соат 57 минут 11 секундда босиб ўтди. Италиялик Жованни Фиданц ва голландиялик Том Кордес ҳурмат шоҳсупасининг иккинчи-учинчи поғоналарига кўтарилишди.

Шахсий ва команда ҳисобида ҳамон Уве Амплер (ГДР) билан СССР велопойгачилари пешқадамлик қилишаяпти. Ўнинчи босқич ГДР территориясида ўтказилади.

ШАХМАТ

Мюнхенда ўтказилган халқаро мусобақа ниҳоясига етди. Охирги турда ГФР гроссмейстери Роберт Хюбнер билан дуранг ўйнаб, очколар сонини саккизтага етказган исландиялик Йохан Хьяртарсон турнир ғолиби бўлди. Хюбнер иккинчи (7 очко), венгриялик Золтан Рибли (6,5) учинчи ўринни эгалладилар.

Совет гроссмейстери Артур Юсупов, ГФРлик Йорг Хикле, чехословакиялик Ян Смейкал (6 тадан очко) 4—6-ўринларни бўлишиб олдилар.

БОКС

Каунасда «Советская Литва» газетаси соврини учун бўлиб ўтган анъанавий турнирда 158 боксчи иштирок этди. А. Сукиасян, В. Бадалян, Ф. Гатен, С. Суходоев, А. Мкртчян, А. Синепупов, С. Шахбазян, И. Мороз, М. Биарслонов, Р. Зауличний, А. Золкин ва С. Кравченко ўз вазнларида ғолиб бўлишди.

Редактор ўринбосари Н. ЁҚУБОВ.

ТЕЛЕВИЗОР ХИЗМАТДА

21 МАЙ, ШАНБА

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 Халқ куйлари.
9.20 «Нега ва нима учун?» Болалар учун кўрсатув.
9.50 «Партия мандати билан». «Улар биринчилардан эдилар» туркумидан совет, давлат ва партия арбоби Д. З. Мануильский ҳақида ҳужжатли фильм.
10.20 «Ҳаракат хавфсизлиги учун».
10.50 «СССРда Ҳиндистон фестивали». Канак Реле рақс композицияси.
11.30 «Кусково». Телевизион ҳужжатли фильм.
11.40 Бизнинг замондошларимиз. «Биринчи». Бадиий фильм («Қирғизфильм»).
13.05 «Дунё воқеалари».
13.25 Шеърият лаҳзалари.
13.30 Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. Тюмень: социал муаммолар. 1-кўрсатув.
14.00 Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси олдидан. «Амалий суҳбат». «Уй имтиҳондан ўтяпти». Қурилишда давлат қабулининг дастлабки натижалари ҳақида.
15.30 Балалайка чалади. Донецкдан кўрсатилади.
15.55 «Социализм мамлакатларида». Тележурнал.
16.25 «Мультипликацияда фантастика». «Шартнома», «Технократнинг туши», «Планета-888».
16.55 «Н. Гутман. Мавсум фрагментлари». Фильм-концерт.
17.45 Халқаро ҳаёт Бош редакцияси таништиради: «Фикрлар тўқнашганда», «Душман қилиб кўрсатиш»нинг кимга кераги бор?
18.45 «Ҳайвонот оламида».
19.45 «Йиллар, авлодлар, қўшиқлар». 1-кўрсатув.
20.25 «Терговни билимдонлар олиб боради». Телевизион бадиий фильм премьераси. 21-иш — «Пичоқ ва кастетсиз». 1-серия. Авторлар — О. ва А. Лавровлар.
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Терговни билимдонлар олиб боради». Телевизион бадиий фильмнинг 2-серияси.
23.20 «Давр машинкаси». Катталар учун мультфильм.
23.45 «Ярим тунгача ва ярим тундан сўнг». Информацион-музикали программа.

● МТ II

8.30 Эрталабки гимнастика.
«Тафаккур» программаси
8.45 «Истиқбол» телекўрсатуви. Ҳиндистон телевидениесининг илмий-ўқув программалари.
9.35 Телевизион театр абонементи. А. П. Чехов театри.
10.30 «Здоровье» киноэкрани.
11.15 Йил фасллари. Май.
12.20 «Фалсафий суҳбатлар». Жамият ҳаёти ва тарих мазмуни. Кўрсатувни СССР фалсафа жамиятининг президенти, академик И. Т. Фролов олиб боради.
13.20 «Уй академияси».
13.55 «Рус маданияти ҳақида суҳбатлар». 4-кўрсатув.
14.30 «Мўъжизасиз мўъжизалар».
15.30 «Михаил Светлов билан учрашувлар». «Ватаннинг қадрдон кишилари» туркумидан телевизион ҳужжатли фильм.
16.00 «Илонгоёқлар». Бадиий фильм, субтитр билан («Мосфильм»).
17.25 Телевизион музикали абонемент. «Ижрочилик санъати ҳақида». 5-кўрсатув.
18.15 Мультфильм.
18.30 «Экспромт». Бадиий шиша ҳақида телевизион ҳужжатли фильм.
18.40 Бутунроссия ва халқаро конкурслар лауреати В. Терво чалади (гитара).
18.55 «Репетитор». Телевизион бадиий фильм премьераси («Беларусьфильм»).
20.25 Реклама.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 Бадиий гимнастика. Европа чемпионати. Финляндиядан кўрсатилади.
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 Венгрияда музика ҳақида сўз (Венгрия телевидениеси).
22.50 Янгиликлар.
23.00 «Эстафета». Физкультура-спорт программаси. Танаффус пайтида (23.45) — Халқаро конкурслар лауреати В. Кулешов чалади (фортепьяно).

● ЎзТВ

8.00 «Ассалому алайкум». Информацион-музикали программа.
9.30 «Ёдингиздами, Пришвинда...». Илмий-оммабоп фильм.
9.50 «А. Тилланазаров куйлайди». Фильм-концерт премьераси («Ўзбектелефильм»).
10.15 «Ватан ўғлонлари». Бадиий фильм («Ўзбекфильм»).
11.35 Спорт программаси (рус.).
12.25 «Жасорат». Совет Иттифоқи Қаҳрамони Қ. Турдиев туғилган кунининг 70 йиллигига (такрор.).
13.45 «Уй қандай қурилади?» Фарғона областида уй-жой қурилиши тажрибаси ҳақида (рус.).
14.15 «Техника ижодиёти мактаби».
14.50 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Ким ғолиб чиқишидан қатъи назар...». Чимёнда бўлиб ўтган ҳаваскор авторлик қўшиқлари Бутуниттифоқ фестивали ҳақида (рус.).
15.35 «Театр ва замон». С. Раҳмон номли озарбайжон Давлат драма театрининг гастроллари ҳақида.
16.20 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Сенинг замондошинг».
17.05 «Уйимга эртак кирди». Мультфильм.
17.15 «Мусиқа луғати».

* * *

17.55 Кўрсатувлар программаси.
18.00 Ўсмирлар учун. «Тенгдошлар».
18.45 «Инсон ва табиат». Ўсимликларнинг ноёб ва йўқолиб кетаётган турлари.
19.15 Тошкентдаги VIII Бутуниттифоқ педагогик ўқувларида (рус.).
20.00 «Ахборот» (рус.).
20.15 «Урал тоғларида». Телефильм.
20.30 «Ахборот».
20.50 «Дўстларимиз тароналари». Музикали программа.
21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 Машраб лирикаси (такрор.).
23.40 Кўрсатувлар программаси.

●

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА ДУШАНБА КЎРСАТАДИ:

19.00 «Новости».
19.20 «Замондош». Ёшлар учун кўрсатув.
20.00 «Ахбор».
20.20 «Рогун-5». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси.
20.40 «Садриддин Айний ва музика».
21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Спектр». Бадиий-публицистик кўрсатув.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул секретарь — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими —33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими —33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими —32-54-52. Таржима бўлимлари —32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими —33-81-42.

Р — 13931. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 2001. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12